

OOSTVLAAMSCHE

Z A N N T E N

Mededelingen van de Bond
der Oostvlaamse Folkloristen en van de
Dienst voor Folkloristische Opzoekingen

33^e Jaargang
Nr. 5 - 1958
Sept. - Okt.

DRUK. V/H AD. HOSTE, N. V
GENT

UITGAVEN VAN DE BOND.

Zijn te verkrijgen op het Sekretariaat, Oscar De Gruyterstraat, 34, Gent :

1. **Oostvlaamsche Zanten**, 11^e, 15^e, 20^e jg. (Jaarboek), 21^e, 22^e, 23^e, 24^e, 25^e, 26^e, 27^e, 28^e, 29^e, 30^e, 31^e en 32^e jg., tegen 100 F. Van de andere jgg. zijn nog enkele losse nummers te verkrijgen tegen 20 F per nummer.
2. **Herdenkingsalbum Alf. De Cock**. (Uitverkocht).
3. **Het Stroodekkersbedrijf**, door Cl. Trefois (Uitverkocht).
4. **Geïllustreerd Feestnummer** (lustrumnr). Prijs : 10 fr.
5. **Lodewijk De Vriese, Bio- en Bibliographische studie**. (Uitverkocht).
6. **Kinderspelen en Liedjes uit het Land van Dendermonde**, door Mevrouw L. Bataille-Hiel. Prijs : 50 fr. gewone uitgave.
7. **De Plattegrondsvormen van z.g. « Frankische » Boerderijtypen en hun geografische Verspreiding in ons Land**, door Cl. Trefois. (Uitverkocht).
8. **Register op Celis Gabr. : Volkskundige Kalender voor het Vlaamsche Land**, door Prof. F. M. Olbrechts. Prijs : 12 fr.
9. **De Draak van het Belfort van Gent in de Folklore**, door Cl. Trefois. (Uitverkocht).
10. **De Tinnepotgieterij te Gent**, door Julien Boes. (Uitverkocht).
11. **2^e Lustrumnummer 1930-1935**. Prijs : 36 fr.
12. **Dit is die Excellente Kronyke van de Brahmisten**, (over het Teerlingspel), door Emile Andelhof. Prijs : 14 fr.
13. **De Groei en de Bloei van de Arteveldefiguur in de Vlaamsche Volksziel**, door Advokaat Jos. Vermeulen. (Uitverkocht).
14. **Galerij van Gentsche Typen**, door Emile Andelhof. (Uitverkocht).
15. **De Magie van het Poppenspel**, door F. Van Es, en anderen. (Uitverkocht).
16. **Waasch Sagenboek**, door F. Van Es. Prijs : 70 fr. (65 fr. voor de leden).
17. **Jaarboek 1945 van den Bond der Oostvlaamsche Folkloristen**. Prijs : 100 fr.
18. **Het Curieus en Vermakelijk Namenboek**, door Em. Andelhof. Prijs : 12,50 fr.
19. **Folklore en Onderwijs**, door Lod. Hoste. Prijs : 7,50 fr.
20. **August Hendrixx, Vlaams Toneelschrijver herdacht met Bloemlezing uit zijn werken**, door Fr. De Coster. Prijs : 15 fr.
21. **Pastoor Constant Duvillers, Folklorist en folkloristische Figuur**, door F. Van Es. Prijs : 15 fr.
22. **De Wetterse Reuzen**, door Marcel Daem. Prijs : 15 fr. (Uitverkocht).
23. **Sagen uit Noord-Oostvlaanderen**, door Dr G. De Meyer. Prijs : 15 fr.
24. **Een Teerlingspel in Gent**, door Lod. Lievevrouw-Coopman. Prijs : 25 fr. (15 fr. voor de leden).
25. **Inhoudstafel op Oostvlaamsche Zanten (Jg. I-Jg. XXV)**, door F. Van Es. Prijs : 30 fr.
26. **Spelen mijner Jeugd**, door L. Lievevrouw. Prijs : 50 fr.
27. **De Levende Folklore van het Gewest Balegem**, door M. Broeckhove. Prijs : 40 fr.

Het bedrag der bestelling is vooraf te storten op postrekening Nr 969.46, Bond Oostvl. Folkloristen, Gent.

Lidmaatschap Bond Oostvl. Folkloristen. Jaarlijkse bijdrage : 100 fr. Ereleden : 250 fr. Buitenland : 125 fr.

OOSTVLAAMSCHE ZANTEN

MEDEDELINGEN VAN DE BOND DER OOSTVLAAMSE
FOLKLORISTEN EN VAN DE DIENST VOOR
FOLKLORISTISCHE OPZOEKINGEN

Vereniging zonder winstbeiaig

Sekretariaat van de Bond :

M. Broeckhove,
Oscar De Gruyterstraat, 34, Gent.

Alle stortingen te doen op postrekening :
969.46, Bond Oostvl. Folkloristen,
Gent.

Redaktie van Oostvl. Zanten :

F. VAN ES,
Désiré De Wolfstr., 3, Aalst.

Drs M. DAEM & J. BOES.

Folkloristische Aspecten van 1957

Wanneer wij hier, na onze uitvoerige reeks bijdragen over «**Het Vlaamse Volksleven in 1955**», verschenen in «**Oostvlaamse Zanten**» (mei 1956 e.v.) andermaal een losse greep beogen te brengen van enige markante folkloristische flitsen van het voorbije jaar, geven wij er ons terdege rekenschap van, dat sommige vakgenoten wellicht niet integraal alle behandelde feiten als **folkloristische** gebeurtenissen zullen aanvaarden. Er bestaat in dat opzicht een zeker wantrouwen, dat op de beste bedoelingen berust, maar niet altijd gerechtvaardigd is. Men weet niet altijd het onderscheid te maken tussen verderfelijke namaak en nieuwe feiten of hedendaagse aanpassingen. Wij moeten ons beginnen te gewennen aan de gedachte, dat de traditie, als sociaal verschijnsel, voortdurend aan wijzigingen onderhevig is en dat ze zelfs onmogelijk kan voortbestaan zonder veranderingen te ondergaan, die van geringe, maar ook van ingrijpende aard kunnen zijn. Zodanig, dat het ware kenmerk van de traditie geenszins haar zogenaamde onveranderlijkheid is, maar wel haar aanpassingsvermogen. Wij voelen zeer goed, dat we onmachtig zijn om te reageren tegen de evolutie, die wij opmerken in alle folkloristische manifestaties. Maar een officieel daartoe aangestelde kommissie zou er min of meer de loop kunnen van regelen, al blijkt dit een zeer kiese zaak.

Steeds hebben mensen geklaagd over de teloorgang van tradities, en onze achterkleinkinderen zullen net hetzelfde doen : altijd zijn er tradities verdwenen, maar altijd ook zijn er blijven voortleven, mits bepaalde aanpassingen. Nieuwe omstandigheden doen her-

haaldelijk nieuwe tradities ontstaan, maar omdat die nieuwigheden hun traditioneel karakter nog niet verkregen hebben, merken vele folkloristen ze niet op of staan weigerig er tegenover.

Daarom hebben wij niet gearzeld, hierna ook manifestaties te vermelden, waarvan het traditioneel karakter nog niet klaarlijk is, maar die traditioneel kunnen worden.

I. — DE IEPERSE KATTESTOET.

De Kattestoet werd op 17 maart 1957 opgeluisterd door de aanwezigheid van Koning Boudewijn en de burgemeester van de Noorditaliaanse stad Camogli. Dank zij een Eurovisie-uitzending van de Kattefeesten van Ieper in 1956 kwamen betrekkingen tot stand tussen Ieper en Camogli. In 1956 brachten Ieperse autoriteiten een bezoek aan de grote Visfeesten van Camogli. Ditmaal brachten de Italianen een tegenbezoek en ze brachten een reusachtige braadpan mee, waarin tijdens het Kattefeest duizenden kg vis gebakken werden. Zij woog niet minder dan 1400 kg, had een doorsnede van vier meter en een lengte van acht meter. Ze werd naar Ieper gebracht op een speciale vrachtwagen, bemand door Italiaanse vissers.

In de stoet stapten vooreerst de landsknechttrommelaars, edelknapen en middeleeuwse ridders, de Voogd van Ieper en een groep vendeliers. En dan kwam de uitbeelding van de kat «door de eeuwen heen», een grandioze prestatie van Frans Van Immerseel. Het eerste gedeelte voerde ons naar de Oudheid en wel bij de Egyptenaren, die reeds in de 35e eeuw vóór Kristus in de stad Bubastis een kattenheiligdom kenden. Egyptische krijgers, dansende meisjes, musici en slaven zongen de lof van Bastet, de katgodin, die op een prachtige boot troonde. Maar ook Keltische boeren en strijders, druïden en meisjes met loverkransen brachten hulde aan de Orato-kat, die destijds te Connacht in Ierland werd vereerd. Verder was er de Germaanse wagen van de godin Freya, door katten getrokken.

Het tweede gedeelte voerde ons naar de Middeleeuwen: een wemeling van katten en van heksen met grote bezems en lange neuzen. Zij omringden de reuzeduivel «Pietje Pek», die met welgevallen neerkeek op die talrijke heksen en zwarte katten, die voor hem hun onstuimige dansen uitvoerden. Verder was er de uitbeelding van een sprookje, waarin Tybaert de Kater door Reinaart de Vos in de luren werd gelegd en van het verhaal van de

Gelaarsde Kat, die, door het oppeuzelen van de rijke tovenaer, die zich in een muis veranderde, haar meester schatrijk maakte.

Het derde deel bracht meer hedendaagse folklore in verband met de kat : het **katje-duik** van de spelende kinderen, de ruzie in de gezinnen waar de man na middernacht thuiskomt, zodat de kat bang in het horloge kruipt, evenals tal van andere volkse gezegden en spreekwoorden. En zo kwam er een einde aan de optocht, met de belegering van de kattenburcht met knetterende voetzoekers, een gans leger honden, ratten en muizen, die er na heel wat strijd in slaagden de kat van haar troon te werpen. Ondertussen strooiden de belegerde katten van uit hun prachtige burcht lekkernijen naar de kinderen.

Na de begrafenis van de kat, die op een berrie werd voortgesleept door een bende ratten, kwamen ten slotte de Ieperse reuzen, waarbij de reuzekat Ciper, omringd door een groep dansende katjes.

Iets na 18 uur woonde men op de Grote Markt de terdoodveroordeling bij van Ciper, de kat, en Katryn, de heks. Toen de Graaf van Vlaanderen met zijn edelen op het podium onder de Halletoren verscheen, steeg een oorverdovend gejuich op. Nadat de rechter de redenen van de dagvaarding van kat en heks had uiteengezet, werden de getuigen gehoord, die de misdaden van de betichten kwamen bevestigen. Het schitterend pleidooi van meester Jan Episcopus kon het vonnis niet doen uitstellen. Toch gaf het openbaar ministerie de kat en de heks nog één kans : indien Ciper de rechtbank kon verlaten, zonder Katryn nog te bezien, zouden beiden vrijuit gaan. Maar door een magische aantrekkingskracht liep de kat regelrecht in de armen van de heks en zodoende tekenden beiden hun doodvonnis.

Graaf Boudewijn van Vlaanderen veroordeelde hen : de kat om uit de Halletoren geworpen te worden, de heks om te worden verbrand. Luidruchtig keurden edelen en poorters dit vonnis goed. De terechtstelling werd onmiddellijk voltrokken. Een nar wierp van uit de Halletoren tientallen katjes naar beneden. Na de katteworp was het de beurt aan de Italianen, die 50.000 visjes klaarmaakten en uitdeelden. De feestelijke dag werd dan besloten met de verbranding van Katryn, op de Grote Markt.

Vermelden wij nog, dat de Ieperse kattenburcht op 13.5.57 te Camogli de visserijfeesten opluisterde.

II. — ENIGE MARKANTE KARNAVALFLITSEN.

AALST : Op 3.3.1957 waren tienduizenden feestvierders in Aalst verzameld. Zij konden er de nieuwbakken reuzen Polydor, Polydora en klein Polydorken begroeten. De Steltlopers uit Merchtem wonnen de eerste prijs bij de grote groepen. Er werd hulde gebracht aan Alfred Kelders, de promotor van de Aalsterse karnavalfeesten, die enige maanden voordien overleed. Ook het Ros Balatum was weer van de partij. Dinsdag 5.3.57 was de dag van de « vuil Jeannetten ».

BLANKENBERGE : De stoet van 3.3.57 kreeg een folkloristische tint, dank zij de Blankenbergse Maskotten, de Visdraagsters en de reus Korno. De vereniging « De Trekvogels » zorgde voor de uitbeelding van « Het Bijgeloof in de Middeleeuwen ».

DENDERMONDE : Prins Willy I deed op 10.3.57 een triomfantelijke tocht in de Denderstede. Er waren ongeveer dertig groepen, meestal uit andere steden opgekomen. De Huzaren van Sint-Amandsberg kregen de eerste prijs.

EISDEN : Op 3.3.57 heerste hier Prins Kaier. De stoet bracht vooral karikaturale uitbeeldingen van plaatselijke gebeurtenissen en internationale feiten. De plaatselijke reuzen Mie Merken en Jef Vanties waren ook van de partij.

HASSELT : Hier werd de karnaval-openingszitting in het teken gesteld van de « Pinkel », een oud-Hasselts spel, dat vooral door de jeugd beoefend wordt. Van op een verhoog werden talrijke « pinkels » de zaal ingeslagen en de aanwezigen, die zo'n pinkel konden bemachtigen, werden vereremerkt met de « orde van het klaverblad ».

OOSTENDE : De Oostendse « rattenstoet » is dit jaar geboren. Hij ging uit op 31.3.57 en stond geheel in het teken van de rat.

TONGEREN : Op 3.3.57 begon de regering van Prins Jan I. De Tongerse reuzen Rikus en Bet werden in de echt verbonden. De jonggehuwden strooiden kwistig met lekkernijen en geldstukken. Bij de groepen vermelden wij « De Spoken van Beukenberg », gedrochten in wit-zart, die de kinderen door hun woest gehuil de daver op het lijf joegen.

III. — KRAKELINGENWORP EN TONNEKENSBRAND.

Het traditionele feest te Geraardsbergen op 10.3.57 wordt be-

schouwd als één van de best geslaagde in de annalen van dit folkloristisch gebeuren. Er was een sterkere opkomst dan vorige jaren. De stoet maakte de ommegang van de Grote Markt, terwijl op de trappen van het stadhuis de dragers van de manden met krakelingen opgesteld stonden, evenals de personaliteiten. Met muziek werden de overheden dan naar de berg gevoerd, waar door E.H. Deken een litanie werd gebeden. In tegenstelling met hetgeen soms beweerd wordt, werden de krakelingen **niet** gewijd. Op een verhoog bevond zich een tafel met flessen wijn en een grote bokaal met levende visjes. E.H. Deken kreeg eerst een beker toegereikt. Nadien was het de beurt aan de burgemeester, de schepenen en gemeenteraadsleden, om een visje door te slikken. Ook menig ander genodigde kreeg hiervoor de gelegenheid.

Na dit drankoffer begaven de overheden zich naar de omheining om de ronde, harde mastellen voor de menigte te grabbel te gooien. Nadien begaf men zich naar de foor. 's Avonds, bij reidansen en knalbussen, vierde men op de Oudenberg «Tonnekensbrand». Weldra sloegen de hoge vlammen op, die in de velden van de randgemeenten met strovuren beantwoord werden.

IV. — HALFVASTEN.

Brussel: De halfvastenstoet van 31.3.57 werd opgeluisterd door het «Funkenkorps» van Eupen. Ze gingen eerst een miniatuuruniform aanpassen bij Mannekepis. Ook kon men een humoristische groep bewonderen over de «Ronde van Frankrijk», verder duivels, Bretoenen, een «huwelijk in 1900», de reuzen, oude Belgen, de «Joyeuses trompettes» van Visé, enz. De «Ridders van het Ferket» (brouwers) gaven weer vrije tap.

Willebroek: Omstreeks 1910, toen de oudere generatie met Pèke Verschaeren, Arjaan met zijn Wafelkraam, Pol Sjampèter e.d. de grote trom roerden, ontstond de brok folklore, die uitgegroeid is tot de hedendaagse halfvastenstoet. Toen begonnen de feestelijkheden om 4 uur in de namiddag, wanneer de bevolking van Willebroek — meestal werkzaam in de papierfabriek, — met tamboer op kop de fabriekspoort verliet. De vrouwen, uitgedost als Hollandse boerinnen, de mannen in nieuwe blauwe kiel, met daarbij een rode zakdoek met witte bollekens en zijden faas (pet) op het hoofd. Dan begon het spektakel. Speciaal vervaardigde planken, die ongeveer 6 m lang waren en waarop klompen waren vastgenageld, dienden voor de gezamenlijke danspartij doorheen het dorp. Zestien koppels staken hun voeten in die klompen en bij het ge-

kletter van de tamboer trok men daverend door de straten. De beenhouwersgilden hadden ook wel originele gedachten. Een wagen, waarop een reuzentrechter was aangebracht, was voorzien van een groot kamwiel. Jongens en meisjes werden in de trechter neergelaten, waarna men begon te draaien, tot er ... witte pensen te voorschijn kwamen, die onmiddellijk werden opgebonden.

Wat de mannen van de IJzerfabriek betreft, zij trokken zingend van de ene kroeg naar de andere, met hun vrouwen, die soms een mannenbroek aantrokken, om aldus hun «heerschappij» nog wat beter tot uiting te brengen. (De Nieuwe Gids, 31.3.1957).

V. — DE GOEDE WEEK.

Op **Witte Donderdag**, 18.4.57, kende het feest van de Apostelbrokken te Rupelmonde weer de gewone bijval. Vooraf geschiedde in de kerk de voetwassing van de twaalf aposteltjes, die sedert 1956 een speciale apostelkledij dragen. Ondertussen werden Gregoriaanse zangen ten gehore gebracht door het knapenkoor. Na de voetwassing ontvingen de twaalf schoolkinderen een apostelbrood, waarin een geldstuk gebakken was. Nadien ging een optocht uit de kerk naar het gemeentehuis. Van uit de vensters van de eerste verdieping van het raadhuis werd het «apostelbrokkenwerpen» door de twaalf aposteltjes ingezet, en voortgezet door de geestelijke en burgerlijke overheden.

In de St.-Romboutskatedraal te Mechelen ging de kardinaal over tot de voetwassing van dertien bejaarde mannen, die in het koor van de kerk hadden plaatsgenomen. Hij overhandigde hun hierna het traditionele rozijnenbrood.

Op **Paasmaandag** vierde Kruishoutem zijn vijfde «Eierfeest». Evenals vorige jaren vormde de autorit, waaraan talrijke prijzen verbonden waren, weer de hoofdschotel. Er waren een honderdtal deelnemers opgekomen. De Grote Markt was feestelijk getooid. Spandoeken met «eierspreuken», kleine en grote veelkleurige kartonnen eieren, hingen overal te zwaaien, samen met papieren kippen en wimpels. Het reuzenpaar, Pier de Eierboer en Mie de Boterboerin, trokken vóór de pui van het gemeentehuis de wacht op. Als inzet kregen we, na de hoogmis, de zegening van de ruiters door de pastoor-deken en een paardenommegang, ingericht door de ruitervereniging «De Hoefslag». Omstreeks de middag vertrokken op het marktplein de eerste deelnemers voor de toeristische «Gulden-Ei-rit». Na afloop hiervan werd hun een Breugeliaans eiermaal

aangeboden. Ondertussen hadden voor kinderen van 7 tot 14 jaar allerlei eierspelen plaats: manden vullen, lepelkoers met eieren, eierkoers per fiets, eieren geblinddoekt stuk slaan, gevecht met schalen met water gevuld, eiertikken, eierenlopen, e.d. Omstreeks 18 uur volgde dan de eierworp van uit de toren, waaraan eveneens vele prijzen verbonden waren.

Te Oostende werd op **Paasmaandag** de traditionele hulde gebracht aan de overleden zeelieden. Het sermoen werd verzorgd door E.H. Evrard, aalmoezenier van de vissers. Na de Mis werd het «Visserslied» gezongen en een stoet gevormd, die naar de zeedijk trok. Aan het monument van de zeelieden werden tientallen ruikers neergelegd. Tot slot weerklonk nog het lied «O Heer, zegen de Zee».

VI. — MEIBOOMPLANTING.

Zondag 5 mei was Genk andermaal het trefpunt van de Vlaamse jeugd, voor de VIe Nationale Meiboomplanting van de Katholieke Vlaamse Volkskunstfederatie. Uit alle hoeken van het land kwamen groepen toegestroomd. In de voormiddag hadden volksspelen plaats, om aan te duiden wie Meikoningin en Meikoning zou worden. Nadien werd het Mariakapelletje gewijd en had een Mariahulde plaats, waarbij gelegenheidsliederen werden vertolkt. Te 15 uur had op de Markt de planting van de meiboom plaats, een reuzeberk, door de gouw Limburg in de optocht megedragen. De traditionele dansen werden rond de boom uitgevoerd.

Diezelfde dag werd het eerste lustrum van de meiboomplantingen in het Payottenland gevierd te **O.L.Vrouw-Lombeek**. Vooral volkskunstgroepen en jeugdverenigingen woonden de plechtigheid bij.

Te **Oostkamp** organiseerde de Brugse kampeerafdeling van de Vlaamse Toeristenbond voor de derde maal een meiboomplanting in de hovingen van het kasteel Gruuthuuse. Op de vooravond werd een groot kampvuur gehouden. Op 5 mei zelf werd aangevangen met volksspelen en na de middag werd de meiboom geplant, als zinnebeeld van de wederopbloei van de Natuur.

Op 19 mei had te **Westerlo** de eerste Kempische meiboomplanting plaats op «De Garve». Aangevangen werd met volksspelen en de verkiezing van Meikoning en -koningin. Op «De Garve» had dan eerst een Mariahulde plaats, waarna de meiboom werd geplant. Volksdans en spelen bekroonden deze dag.

Te Tongeren werd op 26.5.57 de meiboomplanting in eer hersteld. Dit was er niet meer gebeurd sedert de Franse Revolutie, omdat de inwoners, tijdens de Franse overheersing, in plaats van de meiboom een «vrijheidsboom» moesten planten, hetgeen ze met de grootste tegenzin deden. Thans kreeg de meiboom weer burgerrecht. Te 15 uur begaven de leden van het feestkomitee zich naar 's Heren-Elderen, waar de meiboom diende afgehaald. Op de binnenplaats van dit oude slot werden de bezoekers opgewacht door de overheden. De voorzitter van het feestkomitee sprak zijn vreugde uit over het feit, dat de oude traditie weer werd opgenomen en dankte graaf Guy de Renesse voor zijn bereidwillige steun. De graaf zelf, in keurig Nederlands, verklaarde fier te zijn deze traditie in zijn familie opnieuw te kunnen opnemen. Nadat hij de meiboom ter beschikking van het komitee had gesteld, werd de boom in één van de koetsen geladen en naar Tongeren gevoerd. Met muziek trok men naar het «Meiboomplein», waar de boom werd geplant en volksdansen werden uitgevoerd. Tot slot volgde een grabbelpartij naar lekkernijen.

VII. — DE MEIBOOMPLANTING TE BRUSSEL.

De vooravond van St-Laurentius, vrijdag 9 augustus 1957, had in de volkswijk van de «Basfonds» voor de 649e keer de meiboomplanting plaats, één van de plezierigste Brusselse volksfeesten. Evenwel werd gevreesd dat, ten gevolge van de onteigeningen voor de oprichting van het Bestuurscentrum, dit jaar de planting niet zou kunnen doorgaan. De echte inrichters — de herbergbazen — hadden, evenals de andere wijkbewoners, moeten verhuizen. Toch is het vroegere feestkomitee, de «Compagnons de Saint-Laurent», blijven werken alsof er niets gebeurd was.

De stoet bestond uit acht groepen, waarbij de wijkreuzen Mieke en Janneke, de houten paardjes der valse rijkswachters, de mosselverkoopsters e.d. De meiboom werd in een overdekte vrachtwagen meegevoerd. Op de hoek van de Zandstraat en de Broekstraat werd de boom geplant, waarna rondedansen werden uitgevoerd.

VIII. — DE ST-EVERMARSFEESTEN TE RUTTEN.

Ieder jaar, op 1 mei, stromen duizenden bedevaarders naar het dorpje Rutten, op een boogscheut van Tongeren gelegen, om het mysteriespel bij te wonen dat zich afspeelt in een weide, waar enige bomen in kringvorm zijn geplant. Na de Hoogmis trok de processie

door de bevlagde straten. De Haccouren te paard, met hun rode vesten en bepluimde hoeden, besloten de processie.

Omstreeks 13 u. 15 gaf de pastoor het vertreksein voor het spel. Sint Evermaar leidde zijn pelgrims biddend en zingend door de kapelweide. Met trage en gewichtige kadans stapten ze met hun opvallend grote schoenen. Ze droegen witte kousen, een zware boetepij en een halssnoer van zeeschelpen, terwijl hun staf de maat van hun stappen volgde. Zij werden voorafgegaan door twee wildemannen met knots en gevolgd door acht bewaarengelen en muzikanten. Nadat zij de weide hadden doorkruist, gingen allen naar de bron, waar Sint Evermaar het eerst van het wonderbare water dronk en vervolgens het glas aan zijn zeven gezellen overhandigde. Daarna gingen ze onder de acht linden, die in een kring staan, rustig slapen. Aan de rechterkant van elke pelgrim stond een bewaarengel. Plotseling kwamen de hinnikende paarden van de Hacco-bende aangedraven. Hacco en zijn trawanten doorzochten de streek en vonden eindelijk de slapende pelgrims. De ene na de andere werd gewekt, ondervraagd en vermoord. Eén van de gezellen ontsnapte, maar werd achterhaald en onderging hetzelfde lot als zijn vrienden.

Aldus bracht dat schouwspel weer op dramatische wijze de marteldood van Sint Evermarus en zijn volgelingen. Dit mooi mysteriespel, het enige dat uit de Middeleeuwen tot in onze tijd in eer wordt gehouden, vormt één van de merkwaardigste aspecten van het Limburgs volksleven.

IX. — VISSERSFOLKLORE.

BLANKENBERGE : De traditionele zeewijding gebeurde op zondag 16.6.57 door Mgr De Keyzer. De meisjesgroep uit de H. Hartprocessie te Roeselare was als eregast uitgenodigd.

De driedaagse Blankenbergse havenfeesten daarentegen, werden ingezet op zaterdag 22 juni. In de folkloristische stoet stapten de honderd man sterke groep « Het Havenkwartier », verder « De Visbennen », paartjes in oud-Blankenbergse huwelijkskledij, en de reus Korno. Volksspelen (wrikkelwedstrijd, ringsteken, mastklimmen) en volksdansen werden flink beoefend.

HEIST : Mgr De Smedt voltrok hier de zeewijding op 15.8.57. Op de dijk stonden de kijkers dicht op mekaar gedruimd. Ongeveer 60 eenheden van de vissersvloot voeren langzaam vóór de badplaats. Het visserijwachtschip en een koopvaardijship lagen voor

anker. Vliegtuigen strooiden bloemen in de zee, als hulde aan de omgekomen vissers.

KOKSIJDE : Naar aanleiding van het tienjarig bestaan van de folkloristische groep « IJslandvaarders » en van de jaarlijkse aankomst van de reus Ko aan het strand te Koksijde, werden op 8 juni 1957 de reuzen uit de streek uitgenodigd. Dit hoge gezelschap bestond uit : Ko, Wanne en Rochus uit Koksijde; Alois en Zenobie uit De Panne; Jan de Moerduivel uit Adinkerke; Ko en Liza uit Oostduinkerke; Goliat II en Griet uit Nieuwpoort, en Belle uit Vinkem.

MARIAKERKE : Op O.L.V.Hemelvaart, 15.8.57, werd de zee gewijd van op de kiosk op de zeedijk, door Mgr Hengen.

OOSTDUINKERKE : Op verzoek van het feestkomitee van St-Pol in Frankrijk, trokken de Oostduinkerke volksdansgroep « De Garnaaltjes » en de harmonie « Eendracht en Hoop », de grens over, om in St-Pol enige nummers ten beste te geven. Op vier plaatsen werd er gedanst. Verrassend was, dat de burgemeester van St-Pol de bezoekers in pittig Westvlaams te woord stond.

OOSTENDE : Zondag 30 juni 1957 trok de zeewijdingsprocessie opnieuw door de straten. Deze wordt reeds vermeld in de stadsrekeningen van 1448. De processie had dit jaar een aanzienlijke verbetering ondergaan. De uitbeelding van het « Oud Testament » was weggelaten en vier nieuwe groepen, alsmede 300 nieuwe kostuums, bezorgden de ommegang een frisser uitzicht. In de straten voerden meisjes ritmische oefeningen uit. Op de dijk werden gezangen ten gehore gebracht, waarna Mgr De Keyzer de zee zegende.

WENDUINE : Hier geschiedde de wijding op Pinkstermaandag, door Mgr Lagae. Deze plechtigheid stond in het teken van het H. Kruis, dat als een wonderbeeld wordt aangezien. Naar aloude traditie wordt het slechts aan Blankenbergse vissers toegestaan, dat kruis op hun schouders in de processie rond te dragen.

WESTENDE : De zeewijding gebeurde op 29.7.57. In het eerste gedeelte van de stoet stapten o.m. vissers met hun boot, en vissersmeisjes. Het tweede deel bestond hoofdzakelijk uit de gebruikelijke dorpsprocessie met het H. Sakrament.

X. — FEESTEN EN OMMEGANGEN.

April

OEDELEM, 28.4.57.: Volksfeest bij het tienjarig ambtsjubileum van de burgemeester. Na een optocht van de Kon. Harmonie St.-Cecilia begaven drie Rederijkerskamers, op hun versierde wagens en voorafgegaan door trommelaars, vendeliers, muzikanten en narren zich naar de drie speelplaatsen. De stoet werd besloten met de historische groep « Ridder Jan van Praet en zijn gevolg ». Aan het Bevrijdingsmonument werd een eerste halte gehouden voor de opvoering door de Rederijkerskamer Sint-Elooi uit Knesselare, van een fragment uit het dierenverhaal « Reinaert de Vos ». In de Beekstraat speelde de « Aloude Rethorycken Camere van het Heylich Cruys, St-Michiels », de middeleeuwse cluyte « De Duivel te Sterk », van Jef De Vroye. De apoteose kreeg men dan op de Markt, met de opvoering van de « Genouchlike Cluyte van Dulle Mie », door de « Vrye Camere vander Rethorycken vander Weerde Drie Santinnen ». Pas was deze vertoning achter de rug, of in de bovenvensters van het gemeentehuis verschenen de narren, die honderden worstjes over de menigte uitwierpen.

Mei

BRUGGE, 11-13.5.57.: Tweede pandjesfeesten van het Winkelcentrum. De Pandstoet werd ontworpen door Frans Vroman met als thema: « Het Brugse leven omstreeks 1900 ». Ruim 400 figuranten. Vooral werd het oude schuttersgilde St-Antonius uit St-Pieters-Lille bij Turnhout opgemerkt, met meer dan vijftig gildebroers en -zusters in Kempische klederdracht. Het Brugse gedeelte beschreef hoe een doop in de jaren 1900 gevierd werd, hoe de eerste kommunikanten hun feest vierden, hoe het er toeging wanneer iemand zich er kon « uit » loten en welke droefheid het teweegbracht wanneer een jongeman naar de « troep » moest. Verder een trouwfeest en een speelreis, dit alles in de typische klederdracht van een halve eeuw geleden. In het tweede deel werden vroegere ambachten en verenigingen ten tonele gebracht: melkvrouwen, een belleman, een fotograaf, kantwerksters, een schuttersgilde, een zeerloper, enz. Het derde deel presenteerde enige van de toenmaals « schokkende » uitvindingen, zoals de fiets, de auto, een puffende trein en een ouderwets vliegtuig.

LEUVEN, 22.5.57 : Vlierbeekfeesten van het K.V.H.V., als afscheid van het studentenleven en machtoverdracht. Er waren volksspelen en een verbeterde wielervedstrijd : vijftienmaal omheen de abdij. Om iedereen gelijke kansen te geven, verbood het reglement gebruik te maken van koersfietsen en zelfs van tubes. Verder : mastklimmen, hardlopen, touwtrekken en salamanderen.

MELSELE, 26.5.57 : Vierde Aardbeifeesten. Tentoonstelling van vruchten en reclamestoet. Verder talrijke groepen zoals : tafereelen uit de geschiedenis van O.L.Vrouw van Gaverland, de aardbeiteelt, de hoorn van overvloed, een groep van honderd pluksters in fleurige kledij. Volksdansen door de groep «Boerke Naas» uit St-Niklaas.

Juni

RILLAAR, 9.6.57 : feestelijkheden bij de 600e verjaring van de bouw der eerste parochiekerk en hulde aan Mgr Janssens, te Rillaar geboren. Meer dan 20 groepen verbeeldden fragmenten uit de vaderlandse geschiedenis, met een lokale tint : de Romeinen die ons land veroverden, de kerstening van onze streken door de HH. Lambertus en Hubertus, het afstaan door de Graaf van Aarschot van het grondgebied Rillaar, de groep 1302, Keizer Karel op bezoek, de inhuldiging van de baan Aarschot-Diest door Maria-Teresia, de pest in de streek, Willem van Oranje en Alva ontmoeten elkaar, Albrecht en Isabella, Sint Niklaas, patroon van de parochie, de Patriotten, de Boerenkrijg, de Schoolstrijd van 1879, de twee wereldoorlogen. Daartussen kwamen dansende en folkloristische groepen.

ROESELARE, 7.6.57 : feestelijke viering van het duizendjarig bestaan van de plaatselijke markt. Grootse stoet met 2000 deelnemers : de Witte Kaproenen, dansende narren, meisjes, Vikingen, vendelzwaaiers, Romeinen en Germanen, menestrelen e.d. Groepen over het historisch verleden van Roeselare. De opnieuw opgekalfaterde reuzen trokken mee op. Wagenspelen door de groep «De Drie Santinnen» uit Brugge, met opvoering van «Dulle Mie». Jachtkoncert. Tentoonstelling : «Roeselare in het Verleden».

De grote markt op 11.6.57 was een hoogtepunt in deze viering. Alle kramen waren versierd en de verkopers gehuld in middeleeuwse kledij. Welsprekendheidstornooi en tombola.

RUPELMONDE, 9.6.57 : bezoek van de Breugelfanfare uit Walfergem-Asse aan « Scaldiana », het pas geopende centrum voor Scheldetoerisme, kunst en folklore. Opening van de eerste reeks sprookjeszalen en spelterreinen.

BREDENE, 23.6.57 : de folkloristische stoet trok voor de 10e maal uit. Namen eraan deel : de « Royal Chinnels de Fosses », de Vetganzen uit Lommel, de Pretorianen uit Hemiksen, de Reuzen uit Wenduine, de Robin-Hoods uit Hemiksem, de « Royal Scotch Guards » uit Kortrijk, de « Ware Gilles » uit Aalst, de IJslandvaarders uit Oostende, de St-Jorisgroep uit Oudenaarde, de Bretoenen uit Muizen, de Gilles van de Zee uit Oostende, de lustige Molenaars uit Lommel, de Reuzen uit Middelkerke, de klowns uit Veurne, de Mosselmeisjes e.d. Wij citeren ze deels om aan te tonen, hoezeer sommige groepen elk waarachtig folkloristisch verband met de eigen streek verloren hebben. Na de optocht werden aan het publiek mosselzakjes uitgedeeld.

TURNHOUT, 22 en 23.6.57 : Tijlfeesten en eerste Jaarmarkt. Ommegang door « Tijl en zijn Binken ». Allerhande wijkfeesten. Bijna iedereen was verkleed. Groot Breugeliaans feest. Etalagewedstrijd en vuurwerk.

MOL, 24.6.57 : Sint-Jansfeest, sedert vele jaren een hoogdag voor de kinderen. Omstreeks 1900 ging de schoolgaande jeugd dan op kikkerjacht met karretjes. Er moesten heel wat kikkers gevangen worden, om de hongerige magen te spijzen. Wordt de buit voldoende geacht, dan blies men de aftocht. De lekkere kikkorsbilletjes werden gebraden en opgegeten. Van 1936 af werd de kikkerjacht achterwege gelaten en de Zusterkens van de Rozenberg vierden dit kinderfeest in de school zelf. De ouders vroegen nadien of de kleuters die dag toch op de straat mochten komen en de Zusterkens stonden dat geredelijk toe. Sindsdien trekt de stoet door het dorp en de kinderen dragen een speciaal voor de gelegenheid vervaardigde kledij.

OUDENAARDE, 29 en 30.6.57 : De vierde Adriaan-Brouwerfeesten. Het thema was ditmaal de opstand van de Oudenaardse bevolking in oktober 1539 tegen het innen van zware belastingen op het bier, geheven om de oorlogen van Keizer Karel te bekostigen. Tijdens die opstand werd het toenmalige kantoor van de stadsrechten, het Cuilloethuis of Billiethuis, door de woedende bevolking in brand gestoken. De gevolgen bleven niet uit. Op bevel van de Keizer werden de stad zware geldboeten opgelegd,

privilegiën ingetrokken. enz. Zelfs werd de doodstraf uitgesproken tegen enige belhamels, meestal flinke drinkebroers. In de loop van het volgend jaar kwam Keizer Karel evenwel naar Oudenaarde, om genade te verlenen aan de veroordeelden. Door de stadsmagistraat werd hem, bij die gelegenheid, een vat speciaal Oudenaards bier aangeboden. Ziedaar de gebeurtenissen, die door het inrichtend komitee werden uitgewerkt.

Omstreeks 17 u. 30 de zaterdagavond, verschenen de «Oudenaardse Lekkers», die hun 50-jarig bestaan vierden, op het Marktplein, waar enige tonnetjes bier werden leeggemaakt. Te 20 uur werden speciaal ingerichte bierkelders geopend. Inmiddels trok de stoet door de straten. Ook «Hanske de Krijger» was van de partij, gedragen door enige sterke knapen. Maar het grootste deel van de belangstelling ging toch naar Keizer Karel en zijn gevolg.

Na de «verrijzenis» van Adriaan Brouwer werden dan duizenden liter bier gedronken. Uiteindelijk trokken Adriaan Brouwer en zijn gezellen naar de Kleine Markt, om het aldaar opgestelde «Guilloethuis» in brand te steken en een uitgelaten rondedans uit te voeren. De «biernacht» eindigde slechts de zondagochtend.

Juli

BRUSSEL, 7.7.57 : Ommegang en spelen op de Grote Markt. Volkstdansen uit de 16e eeuw en vendelzwaaien. Kampwedstrijd door de Steltenlopers van Merchtem. Steekspelen door de leden van de «Cercle Equestre des Anciens Guides». De overwinnaars ontvingen hun prijs uit de handen van de Maagd van Brussel, die troonde onder een baldakijn.

BERINGEN, 14.7.57 : Breugelfeesten. Tentoonstelling van reproducties der schilderwerken van Breugel en een Breugelstoet met akterende groepen. Na de veroordeling van «De Bastaard van Boergondië», Beringens vijand, werd op de markt een rondedans uitgevoerd.

ASSE, 20-22.7.57 : Bier- en Wijnfeesten. Voor de eerste maal werd op grote schaal de Belgische wijn «Isca» gepropageerd, vervaardigd met druiven uit de streek.

VORSELAAR, 27.7.57 : Kempisch volksfeest, belegd door de kulturele «Stichting voor de Kempen». Lieder, dansen, optreden van het St-Antoniusgilde uit St-Pieters-Lille en van de volksdansgroep «De Gagel» uit Herenthals.

IEPER, 28.7.57 : Torrestoet. De nieuwe reus Nikolaas de Kanonnier werd gedoopt met champagne. Deze reus draagt een prachtige soldatenuniform. Ook de Franse haan was van de partij, maar werd 's avonds op het Torrepoortplein verbrand. De volksmenigte werd beschoten door een 17e-eeuws kanon en het was een wirwar van belang om kanonballen te bemachtigen, waaraan geldprijzen verbonden waren.

Augustus

LOCHRISTI, 24.8.57 : inzet van het Begoniafestival. Overal in het dorp werden begoniabloemen naar motief gelegd tot indrukwekkende mozaïeken : Smedje Smee, Sneeuwwitje, Assepoester, Aladijn en de Wonderlamp, de Rattenvanger van Hameln, Hans en Grietje, Doornrosje, De Gelaarsde Kat en Roodkapje. Zo werd dit Begoniafestival een levend en bloeiend sprookjesboek. Ieder sprookje werd uitgebeeld in een opeenvolging van een dertigtal taferelen, die elk als het ware een schuifje betekenden van het gebeuren dat zich in het sprookje voltrekt. De figuren zelf waren poppen.

GERAARDSBERGEN, 25.8.57 : eerste dag van de kermisweek en uittocht van de « Processie van Plaisance » die sedert 1515 bestaat. In deze ommegang stappen de reus Goliath en zijn ega, evenals hun « Kinneken Baba ». Na de optocht voert de reuzenfamilie een rondedans uit. In de namiddag : zomerkavalkade en reklamestoet.

OVERIJSE, 24-27.8.57 : Wijn- en Druifooftfeesten. Opvoering van « Prins Isca krijgt de macht ». Deze nam inderdaad de macht van de burgemester voor 24 uur over. Na de Mis : symbolische zegening van de druiven. Historische stoet, die het ontstaan van de druiventeelt en de bloei en verheerlijking van de druif uitbeelde, evenals de geboorte van de Vlaamse wijn. Etalagewedstrijd. Voor de jeugd : een wedstrijd in onwaarschijnlijkheden.

September

HAACHT, 1.9.57 : jaarlijks oogstdankfeest, ingericht door Jong Boerenfront, in samenwerking met het St-Sebastiaansgilde. Volksspelen, sportdemonstraties en grote optocht.

WOMMELGEM, 1.9.57 : vijfde bloemenstoet. Zestigduizend bezoekers. Een groep ruiters, de kinderdrumband « De Jantjes »

uit Tilburg in Nederland. Talrijke muziekkorpsen in keurige uniform. Menige bloemenwagen waarbij: De Vier Seizoenen, Salomons Oordeel, Natuurschoon, Petrus en Paulus, de Stervende Zwaan, de Schelde, de Maagd van Antwerpen, Neptunus en Scaldis.

POPERINGE, 1.9.57: grootse Hoppestoet, voortaan steeds de eerste zondag van september. Het tweede deel handelde over de schepping en verspreiding van de hop, met o.m.: Pepijn de Korte, die monniken aanwakkert hop te kweken. Een wagen, een oude Vlaamse boerenkeuken voorstellend; de vijanden van de hop; de wind; een woonwagen met plukkers; een oude middeleeuwse brouwerij en de Gambrinuswagen. Het vijfde deel van de stoet bracht een beeld van de Poperingse folklore en tot slot: meester Ghybe, de reus Cyrus, een hopbellengroep en uiteindelijk een wagen met de hopkoningin. Evenals vorig jaar was tevens een grote plukwedstrijd voorzien, in het hartje van de stad, met vijftig deelnemers, onder wie een Engelse, een Australische en vijf Franse kandidaten.

's Avonds, opvoering van de operette « De Hommelpluk » en kroning van de Hopkoningin. De liefhebbers konden bovendien proeven van de speciale hommelpap. Volksbal en, te middernacht, verbranding van de « hommelman ».

MOL, 7.9.57: de 58e lichtstoet van de Rozenberg. Ging voor het eerst uit in 1899. Talrijke praalwagens met tienduizenden lampjes.

WINGENE, 8.9.57: Vierde Breugelstoet. Dit jaar werden nieuwe spreuken uitgebeeld, zoals: « Veel beloven en weinig geven, doet de zotten in vreugde leven », « Iemand in het harnas jagen »; « Spartelen gelijk een duivel in een wijwatervat », « Twee zielen in één zak », « Iemand in slaap wiegen », « Iemand de mouw vegen », enz. Naast de « Parabel van de Blinden » van vorig jaar werd thans ook die van « De Kreupelen » getoond. Balletgroepen zorgden voor een ritmisch intermezzo. De indrukwekkende defilee van kilometerlange worsten, schotels rijstpap, tonnetjes bier en borden met pannekoeken, deden de toeschouwers watertanden. In het gemeentehuis ging dan de grandioze Breugelmaaltijd door, met duizenden deelnemers, in kleurige kostuums, als het ware één groot en levend schilderij van Breugel. Laatste nieuwigheid: de rollende salamander (verspreid door luidsprekers).

EINE, 23.9.57: ommegang van de honderdjarige Fiertel, genaamd

«De koddige Fitel van Eine». De stoet werd geopend door de veldwachter, gevolgd door de dansende reuzenfamilie met de paardjes, dwergen, de grommende berenfamilie. Hierna een wagen «Wienercafé», met Weense muziek en dans. Dan de wagen «Apenkoncert», met goed nagebootste apen, die op de tonen van een foororgel een kluchtig schouwspel boden. Andere wagens: «Hotel in den Hogen Hoed», «Klowns van de Akker», «Fantasia», «Italiaanse Kavalkade», enz. Meer aktueel was de aankomst van het Wereldkampioenschap, met renners op allerlei onmogelijke fietsen. Daarop volgden «De Maharadja» en «De eerste trein te Eine», evenals «Hoog Bezoek op de Wafelbak», met de kinema-artiesten Fernandel, Laurel en Hardy, een weder-samenstelling van dezelfde opvoering van 25 jaar geleden. Verder kwamen nog aan de beurt: «In den Ouden Talia» en «Het Huisje bij het Sluisje». 's Avonds, verlicht door Bengaals vuur, zette de optocht de terugweg in, in tegenovergestelde richting.

Oktober

ZULTE, 5-8.10.57: honderdste verjaring van de Firtelstoet. De feestelijkheden werden de zaterdag ingezet met de veroordeling en verbranding van de oude reuzen Franso en Adèle met hun kinderen Pierewit, Pierwat en Pampernelleke. Daarna deden de nieuwe reuzen hun intrede. Ommegang van de Firtel. Fietsenrally, wielervedstrijd voor kinderen met driewielers en kinder-auto's. Op 8.10.57 fakkeltocht met verlichte wagens, en vuurwerk. De firtelviering ging door onder het teken van de geitebok, omdat er ieder jaar een geitebok in de stoet was en ook omdat in het Zultse wapenschild drie geitebokken voorkomen. Armand Preudhomme komponeerde een firtellied, op tekst van G. Beirlaen.

WIEZE, 6.10.57: voor de tweede keer «oktoberfeesten». Bij de eerste uitgave van vorig jaar werden de feesten gehouden in reusachtige tenten, doch dit bracht bezwaren mee op het gebied van verlichting, luchtverversing en waterafloop. Daarom werd inmiddels een indrukwekkende «Bierhalle» gebouwd, met plaatsruimte voor 6000 personen.

Vorig jaar was te Wieze de «Kölnische Blaskapelle» op bezoek. Thans kwam de Beierse Blaskapelle, 25 man sterk. Een spektakulaire innovatie was de bier pipe-line, die het bier rechtstreeks aanvoerde uit de kelders van de brouwerij. Naar schatting werden ruim 40.000 kippen gebraden en kilometers droge en

Frankfurter worsten gegeten. Er werden ongeveer 1500 autocars met bezoekers begroet. Een honderdtal fanfares verleenden hun medewerking.

ST.-NIKLAAS, 20.10.57 : tweede Sinterklaasstoet o.l.v. Frans Van Immerseel. Wij vermelden vooral de middeleeuwse uitgedoste harmonie « Excelsior » met Nikolaas, god van de nikkergeesten, omringd door dansende saters; een groep jagers met de H. Hubertus; herfstmeisjes met Koning Wind; demonen, als symbolen van de wintergeesten. Verder : Sinterklaas, patroon van ambachten en neringen, Sint-Niklaas als huwelijksmakelaar en als duivelbanner. Nadien volgde een reusachtige Zwarte Piet, gevolgd door een groep stoute kinderen. Hierna werd de legende van de drie schoolknapen uitgebeeld, en de legende van het graanschip. Nadien volgde een groep bakkertjes met deegrollen en toen kwam Sinterklaas op de hemelwagen. Lekkernijen werden gul uitgestrooid.

November

AALST, 11.11.57 : Sint Maarten, zoals hij nog steeds vereerd wordt in het land van Aalst, de soldaat-te-paard, die in een gebaar van naastenliefde zijn mantel scheurt om de helft aan een kouwelijke sukkelaar te geven, is hier nog altijd de populaire kindervriend. In de jaren vóór de tweede wereldoorlog was de komst van Sint Maarten aan het station een feestelijke gebeurtenis, die heel wat volk op de been bracht. Op een witte schimmel gezeten, trok hij doorheen de stad. Inmiddels is er veel veranderd. Talrijke firma's hebben zich van hem meester gemaakt voor reklamedoeleinden. Vóór enige jaren is het gebeurd dat er zoveel Sinten in de stad zetelden, dat men helemaal de kluts kwijt geraakte. Eén keer traden zelfs in een bepaalde straat twee Sinten in tegenover elkaar gelegen handelshuizen in concurrentie. Gelukkig was er dit jaar een kentering.

Het aantal Sinten nam beduidend af. Daarbij werd een ernstige poging gedaan om de echte figuur van Sint Maarten te rehabiliteren, ondernomen door de dekenij van de Nieuwstraat. Bijna had een grootwarenhuis, dat zijn eigen « Maarten » in een sjees gestopt had, dit opzet doen mislukken. Maar de mensen, die het hele geval hadden zien aankomen, verijdelden spontaan de katastrofe. Maar om dat allemaal aan de kinderen uit te leggen!

December

BRUSSEL, 1.12.57 : viering van St-Elooi door de metaalbewer-
kers. Dankmis en feestzitting. Hulde aan het 5000e Brussels lid
van de Metaalbewerkerbond.

MEISE, 1.12.57 : de St-Elooigezellen van de Hasseltberg te Meise
vierden het feest van hun patroon, met grote luister. Nochtans, na
de oorlog dreigde die bedevaart op 1 dec. verloren te gaan. Slechts
vier of vijf boeren kwamen met hun paard beewegen en reden
na de Mis eens rond de kapel. Dat was alles, wat er van de traditie
overbleef. In 1954 echter nam het kultureel komitee « Edele
Brabant » onder de bezieling van Bert Peleman, de zaak in han-
den en samen met de St-Elooigezellen gaven ze de viering een
nieuw uitzicht. Dit jaar waren er ongeveer 50 ruiters en 50 land-
bouwtractoren. Door Bert Peleman werd een St-Eloolied ge-
dicht. De St-Elooigezellen droegen als kenteken van waardigheid
een verguld hoefijzer met een kruisje, aan een kettinkje rond de
hals. Na de Mis werden de paarden en tractoren gezegend. Er
waren ook een gelegenheidstentoonstelling en een openluchtspel :
« De Avonturen van Sint Elooi en Koning Dagobert », berijmd in
Brabantse boerenstijl.

Kerstmis

Sedert 1950, toen in Engeland een Kerstaktie werd ingezet, heeft
het streven naar een echt kristelijk Kerstfeest ontzaglijk toegenomen.
Aangevat door de Rooms-Katolieken, wordt zij thans bijge-
treden door de Anglikanen e.a. Protestantse gemeenschappen.

Ook in ons land is verandering merkbaar. Zo is de industrie van
de kerstkribben opvallend bedrijviger, is het opstellen van kerst-
kribben in grote magazijnen en winkels haast algemeen geworden.
Op de meeste openbare plaatsen worden grote kerstkribben ge-
bouwd, waar kerstzangers concerten geven en waar levende beelden
worden vertoond. Kerstkaarten met godsdienstige motieven worden
op grote schaal verspreid, daar waar ze vóór 1950 veeleer zeldzaam
mochten heten. De kerstboom anderzijds is in alle gezinnen opge-
nomen, althans in centra van enige betekenis.

Het was thans 25 jaar geleden, dat pastoor J. Vandenbroucke, der
St.-Theresiaparochie te Gent, met zijn « Spelleke van de Muide »
in het Vlaamse land opnieuw belangstelling kon wekken voor het
poppenspel. Hij reisde met zijn « spelleke » van stad tot stad, van
dorp tot dorp. De belangstelling groeide en er kwamen andere

liefhebbers-poppenspelers. Wie het dichtst zijn doeleinden benaderd heeft, is kapelaan Snoeck te Zele, met de poppenkast «Sprookjesland», waarmee hij te Zele de creatie bracht van het kerstspel van Felix Timmermans : « En waar de Ster bleef stille staan... » « Wonderland » reisde met dit stuk doorheen het ganse land en brengt aldus een Vlaams mysteriespel, met luimige passages, maar ook met een eenvoudig-schone wijding. Op enige zinsneden na werd de gehele tekst uit het werk van Timmermans overgenomen. Ook kostumes en dekors werden vervaardigd naar tekeningen van de auteur.

XI. — PROCESSIES EN BEDEVAARTEN.

SCHERPENHEUVEL, 13.3.57 : bedevaart van Sporta, organisatie van sportmannen, gesticht door wijlen Pater Van Clé, de «Sportpater».

KOKSIJDE, 22.4.47 : jaarlijkse St-Idesbaldbedevaart naar het kappelletje, waar St-Idesbald destijds begraven werd. Uit de drie parochiekerken toog men, voorafgegaan door de geestelijkheid, naar het bedevaartoord, dat vroeger vooral bezocht werd door de vissers van de streek.

ELVERSELE, 1.5.57 : in de kapel wordt O.L.Vrouw jaarlijks aangeroepen als beschermster op de weg en tot troost en genezing voor de slachtoffers van het verkeer. Men laat zich daartoe inschrijven in de «Confrerie van Onze-Lieve-Vrouw van de Weg».

SCHERPENHEUVEL, 1.5.57 : negende Scouts-bedevoort, ingericht door het distrikt Antwerpen-Noord van de Kat. Scouts, met 550 deelnemers.

ANTWERPEN, 5.5.57 : de 27e «Grote Trek» van Antwerpen naar Scherpenheuvel, met meer dan duizend deelnemers uit de jeugdorganisaties. Twintig trommelaars stapten vooraan, gevolgd door blokfluitspelers, xylofoon- en doedelzakspelers, waarna de vaandels en standaarden van de jeugdgroepen.

WEZEMAAL, 12.5.57 : kleurrijke St-Jobbedevaart met duizenden pelgrims. De gelovigen komen te Wezemaal Sint Job vereren tegen allerlei gezwollen, zweren, besmettelijke ziekten, een onrustig geweten en allerhande beproevingen in huis en stal en op het veld. Het is de gewoonte, dat zij driemaal rondom het acht eeuwen oude wonderbeeld gaan, dat te midden van de kerk staat opgesteld, en dan hun giften offeren. Na de Hoogmis trekt

de processie met haar karakteristieke groepen door de straten. Ook het mirakuleuze beeld van St Job doet de ommeegang mee. Het wordt gedragen door leden van de Broederschap van de H. Man Job en is voorafgegaan door een mooie groep, waarvan elk personage de historische woorden draagt van de Heilige Man Job : « God gaf, God nam... ».

KORTRIJK, 2.6.57 : H.-Haarprocessie. Voor het eerst sedert vele jaren werd door de processie een nieuwe weg gevolgd. Vroeger bleef de ommeegang beperkt tot het oude gedeelte van de stad. Thans werden ook straten aangedaan van handenarbeiders en kleinhandelaars.

BOOM, 9.6.57 : ofschoon de Maria-ommeegang vooral sedert de bevrijding een groeiende belangstelling kent, trekt deze processie reeds sedert 1923 elk jaar door de straten. Ze is ontstaan uit een belofte en heeft een drieledige indeling : Maria voorspeld en voorafgebeeld, Maria's Leven, en Maria vereerd in Vlaanderen. Zowat 1300 figuranten, sprekende groepen, koorgroepen en bovendien negen praalwagens.

MECHELEN, 10.6.57 : O.L.Vrouwenprocessie van Hanswijk, met ruim 1500 deelnemers. Een groep van « zingende engelen » wordt begeleid door het beiaardspel van Staf Neefs, want deze processie bezit inderdaad een rollende beiaard. In de namiddag : zegening van de voertuigen.

GISTEL, 7.7.57 : de vernieuwde Godelieve-processie ging voor de derde maal door de straten, voor duizenden toeschouwers. Vooral het « Koor der Armen » maakte indruk. Ruim 1100 Gistelnaren werkten mee aan het welgelukken van deze ommeegang.

MATER, 10.7.57 : ruitersommeegang van Sint-Amalberga. De deelnemers worden gezegend met de relikwie. Dan zet zich de stoet in beweging, met muziek op kop. In de Fonteinestraat wordt de kavalkade opgewacht door een muziekkorps. De ruiters lessen hun dorst en wanneer men dan het kapelletje van St. Amalberga bereikt, houdt de stoet opnieuw stil. Slechts de kapitein met twee ruiters rijden op verkenning naar de dorpskom en keren dan terug, om de burgemeester en zijn gevolg uit te nodigen met de stoet verder te gaan. Zo wil het de traditie, en zonder deze uitnodiging wordt nooit de weg voortgezet. Tot besluit rijden de ruiters driemaal omheen dorpsplaats en kerkplein, eerst op stap, daarna in draf en uiteindelijk in flinke galop.

VEURNE, 28.7.57 : Boetprocessie. Dit jaar werd voor de eerste maal een officiële souvenir uitgegeven, namelijk een tegeltje, getekend door Paul Van Rafelgem. Het ligt in de bedoeling, voortaan elk jaar een nieuwe herinnering te verkopen. Ook werd een aanvang gemaakt met de opname van een film over Veurne en de Boetprocessie.

HOEILAART, 15.8.57 : Te midden van het Zoniënwoud, op de rand van de gemeenten Hoeilaart, Overijsse en Bosvoorde, staat de oude kapel van O.L.Vrouw van Welriekende. Sedert jaar en dag hangen de meisjes er hun kouseband of haarlint op en bidden er de H. Maagd voor een goede verloofde. Sedert enige jaren heeft er op Half-Oogst weer een grote begankenis plaats.

SCHERPENHEUVEL, 3.11.57 : Kaarskensprocessie. Meer dan 400 processies doen nu ieder jaar het genadeoord van O.L.Vrouw aan, maar de bekroning van het bedevaartseizoen blijft toch de Kaarskensprocessie, de eerste zondag van november. Duizenden mensen, met flikkerende kaarsen in de handen, knielen langsheen de doortocht van het genadebeeld. In 1957 gebeurde dit voor de 329e maal. De kaarsen, die na de wijding mee naar huis gedragen worden, dienen om ontstoken te worden in ogenblikken van gevaar of lijden, en bij sterfgeval.

St-HUIBRECHTS-LILLE, 3.11.57 : St-Hubertusbegankenis door jagers, jachtwakers, houtvesters, houtkappers en boswachters. Na de Mis werd de relikwie vereerd, terwijl aan de voet van het St-Hubertusaltaar bij jagers en bedevaarders de stola van de H. Hubertus werd opgelegd. De jachthonden werden gewijd op het kerkplein. Nadien had een uitdeling plaats van gewijd brood.

TONGEREN, 3.11.57 : aanvang van de noveen van St-Hubertus in de kapel van Offelke. Na de Mis wordt overgegaan tot het wijden van brood en de zegen aan de pelgrims. Nadien worden ook paarden en honden gezegend.

WIEMISMEER (ZUTENDAAL), 3.11.57 : De St-Hubertusviering werd hier in het leven geroepen in de eerste helft van de 20e eeuw, door Kan. Dr Jos Coenen, en is hier thans reeds aangezien als «de» grote feestdag voor Wiemismeer. Het is een treffen van alle personen, die iets met de jacht en het woud te maken hebben. Na de Mis werd de relikwie vereerd. St-Hubertusbroodjes werden uitgedeeld. Hierna werden de jachthonden, de paarden en de ruiters gezegend en de dieren kregen St-Hubertusbroodjes te eten. Daarna trok de jachtstoet naar het bos, dat even-

eens gezegend werd. Een georganizeerde klopjacht besloot dit gedeelte van het feest. Nadien werden schietwedstrijden op kleiduiven ingericht. Bij kunstlicht gebeurde tevens een schietwedstrijd op ballons.

BRUSSEL, 3.11.57: Traditionele St-Hubertusmis. Utdeling van gewijde broodjes. Daarna legden de leden van de Kon. St-Hubertuskring bloemen neer aan het standbeeld van Kardinaal Mercier, die er destijds voor gezorgd heeft, dat de hoornblazers van St-Hubertus in het begin van deze eeuw de toelating bekwamen om tijdens hun jaarlijkse mis de hoorns te laten schallen. Deze kring vierde thans zijn 75-jarig bestaan.

TERVUREN, 10.11.57: Het is op de plaats van de huidige St-Hubertuskapel, gebouwd door toedoen van Albrecht en Isabella, dat op vrijdag 30 mei 727 de heilige jager overleed. Op 3 november is het zijn feestdag, maar de traditie getrouw viert Tervuren zijn stichter en patroon pas de zondag nadien. Aan de parochiekerk werd de processie gevormd, waarin het beeld van St Hubertus gedragen werd. Na de Mis werden ronde, bruine broodjes gezegend, die door de gelovigen gegeten werden. Ruiters en jachthonden werden gezegend. Nadien werd in de St-Janskerk de relikwie vereerd.

XII. — RONDON MANNEKEPIS.

In de nacht van maandag 18 op dinsdag 19.2.57 werd het voetstuk van Mannekepis te Brussel andermaal beschadigd. Het bronzen beeldje werd niet geraakt, wel echter het voetstuk en de loden buizen, die het manneke bevoorraden. De politie werd omstreeks 8 uur gewaarschuwd door in de nabijheid wonende winkeliers. Er zouden verscheidene personen bij deze poging tot roof betrokken zijn geweest.

Dat maakt dus twee aanslagen sedert 4 oktober 1955, ofschoon beide vruchteloos.

De poging in de nacht van 4 op 5 oktober 1817 kende evenwel een noodlottiger verloop. Toen werd het bronzen beeldje door zekere Lycas stukgeslagen, maar uit de brokstukken kon nog een nieuw Manneken gegoten worden. De rover werd op de Grote Markt aan een schandpaal gebonden, waar hij lange tijd overgeleverd bleef aan de verwensingen van de verontwaardigde bevolking. Omstreeks 1938 werd de rust van de oudste burger opnieuw bedreigd, naar aanleiding van de openbare verkoping der huizen

op de hoek van de Stoof- en de Eikstraat, waartegen het beroemde fonteintje leunt. De nieuwe huiseigenaar was echter zo verstandig niet op het verplaatsen van het beeldje aan te sturen, omdat de verdwijning ervan onmiddellijk weerslag zou gehad hebben op de plaatselijke handel, die uitsluitend teert op de toeristische belangstelling voor het Manneken, van wiens evenbeeld dagelijks tientallen exemplaren worden verkocht. Verscheidene steden, ook in het buitenland, bezitten er een repliek van. Op de Grote Markt te Geraardsbergen prijkt die Brusselaar reeds sedert 1745, jaar waarin hij voor de tweede maal werd ontvoerd door Engelse soldaten, die hem te Geraardsbergen in een hooiwagen verborgen achterlieten. Het stadsbestuur schonk hem aan Brussel terug en ontving als blijk van erkentelijkheid, een bronzen afgietsel, dat dadelijk een ereplaats toegewezen kreeg.

De bewogen geschiedenis van Brussels oudste burger heeft hem niet alleen in gans de wereld beroemd gemaakt, maar hem ook een rijke garderobe bezorgd. Op dit ogenblik beschikt hij over ruim 2.700 uniformen, welke alle bewaard worden in het Broodhuis op de Grote Markt. Het oudste habijt dagtekent van 1698. Het is een blauw fluwelen kostuum, versierd met wit kantwerk, en werd geschonken door Maximiliaan-Emmanuel, goeverneur van de Nederlanden. Eén der kostbaarste uniformen, dat vrij goed aan de tijd heeft weerstaan, is een met goud geborduurd brokaten gewaad, dat in 1747 aangeboden werd door de Franse koning Lodewijk XV, na de derde ontvoering van het beeld, ditmaal door Franse soldaten.

Ieder jaar, op de eerste zondag van de Brusselse kermis, wordt het manneken bekleed met een kostuum van markies, een gift van een onbekende uit de 18e eeuw. (*Gazet van Antwerpen*, 23.2.57).

Vooraf sedert het einde van de eerste wereldoorlog is zijn kleedkamer snel verrijkt. Gedurende de laatste jaren werden hem zelfs zo vaak nieuwe pakken aangeboden, dat die daad een weinig aan originaliteit heeft ingeboet.

Zondag 31.3.57 werd Mannekepis vereerd met een schutterskostuum, hem aangeboden door het bestuur van het «Groot Korinklijk en Sint Joris Serment der Brusselse Boogschutters». Op 5.5.57 werd hem door de «Belgische Vereniging der Amateurs-Radio-uitzenders» een kostuum en radio-uitrusting geschonken. De Frans-Belgische Vriendenkring van Oudstrijders 1914-18 gaf hem op 12.5.57 een kostuum van New-Foundlandvisser. Zondag 6.10.57 was het dan de beurt aan de gezant van Korea te Parijs, die Mannekepis de nationale Koreaanse kledij opdroeg.

Voor wanneer een kostuum van Marsbewoner of Ruimtereiziger?

XIII. — DE MANEBLUSSERS VAN OOSTENDE.

Wij besluiten dit overzicht, met een bericht uit « *De Standaard* » van 24.10.57, onder de titel: « **Oostendenaars... maneblussers!** » waaruit bleek, dat de Oostendenaars hebben willen concurreren met de Mechelaars, want in de nacht van dinsdag 22 op woensdag 23 oktober 1957 hebben zij de maan willen blussen. Niet de Spoutnik, maar de échte maan, en net als te Mechelen : op een toren.

Ziehier deze tekst: « Op het ogenblik wordt er te Oostende flink doorgewerkt aan het stedelijk feestpaleis en museum, dat op het Wapenplein zal oprijzen, waar vroeger het stadhuis stond, dat thans verder opgebouwd wordt op de gedempte 3de kom. De nacht van dinsdag op woensdag was tamelijk woelig en een hevige wind woei over de stad. Op zeker ogenblik bemerkten voorbijgangers vuurflitsen, die zich weerspiegelden in het torentje van het feestpaleis, op de hoek van de Kapellestraat. Volgens hen was er geen twijfel mogelijk; brand was uitgebroken op de werken van het gebouw. De brandweer werd dan ook onmiddellijk gealarmeerd en het duurde slechts enige minuten vóór zij ter plaatse was. Terwijl het blusmateriaal klaar werd gemaakt, trokken enkele pompiers op verkenningstocht in het oprijzend gebouw. Zij vonden niet het minste spoor van vuur of rook. Toen werd het raadsel opgelost. Het torentje, waarover wij het hebben, wordt met koperen platen belegd, de maan en de door de wind wiegelende neonlichten weerspiegelden zich in de koperen platen en gaven de indruk van vlammen, die onweerstaanbaar opklommen en de toren bedreigden ».

Hebben wij ongelijk te beweren, dat het Vlaamse volksleven even rijk en gevarieerd is als vroeger, en dat ook in onze tijd nog feiten gebeuren die de Vlaamse folklore nieuw voedsel geven?

A. VAN HAGELAND

Het geheim van de twee ijzeren maskers in de kerkmuur van Sint-Goriks-Oudenhove

Het was in Oostvlaamsche Zanten jg. 1957, blz. 55-56, dat de heer R. van der Linden zijn mededeling publiceerde aangaande de beide geheimzinnige ijzeren maskers in de kerkmuur van Sint-Goriks-Oudenhove.

Inderdaad, deze maskers zijn merkwaardig en wel om verschillende redenen.

Ten eerste hoe en waarom werden deze primitieve voorstellingen in de buitenmuur van het oude bedehuis geplaatst,

Ten tweede valt op, dat beide maskers van ijzer gegoten zijn!

Het is namelijk bekend, dat in oude middeleeuwse kerken dergelijke voorstellingen meer voorkomen, maar dan niet van ijzer, doch in zand- of tufsteen uitgehouwen.

Omtrent de juiste betekenis tast men, voor zover mij bekend, nog steeds in 't duister.

Toch zijn er wellicht enkele aanwijzingen te geven, in welke richting vermoedelijk, tot oplossing van dit probleem, verder gezocht moet worden.

Bij het doorbladeren van de gids van het Oldenzaals museum, de Oldenzaalse Oudheidkamer van de hand van wijlen de oprichter-stichter, de arts en oudheidkundige A. G. de Bruyn, uitgegeven in 1947, werd mijn aandacht gevestigd op het gestelde op blz. 14 van genoemde gids, waar men de beschrijving kan aantreffen van een merkwaardige steen.

De steen waar het hier om gaat, is afkomstig van het in 1896 afgebroken 13e eeuwse kerkje te Tubbergen in Twente, provincie Overijssel, vertonende eveneens een aangezicht. Dit stenen masker was destijds geplaatst in de buitenmuur van het kerkje. De heer de Bruyn schrijft: « Het neusgedeelte is erg beschadigd, alsof er stenen tegen geworpen zijn ». Dat kan in zoverre op waarheid berusten, aangezien de veronderstelling wordt geopperd, dat we hier met de beeltenis van een vóór-Christelijke figuur te doen zouden hebben, waarover straks nader.

Het merkwaardige van deze steen is wel, dat aan de bovenrand een teken voorkomt bestaande uit een staande streep met twee horizontale dwarsstreepjes, terwijl op het voorhoofd een driehoek met de punt naar beneden is ingebeteeld.

Dat we hier met een metselaars- of steenhouwersmerk te doen zouden hebben is min aannemelijk, dat zou eventueel nog mogelijk zijn met het teken aan de bovenrand, doch zeker niet met de driehoek op de figuur zelf en nog wel op het voorhoofd geplaatst!

Daarbij, het is bekend, dat in de getallensymboliek « één » voorstelt de god van hemel en aarde, een dubbel begrip, voorgesteld door twee lange staande strepen, of ook door één verticale streep met twee horizontale streepjes er doorheen, zoals in het onderhavige geval op het stenen masker van het voormalige kerkje van Tubbergen.

Dienaangaande poneert de Bruyn dan ook de (veronder)stelling, dat het hier gaat om de afbeelding van een vóór-Chr. goddelijke figuur **Tijl (Tyr)**, deze laatste benaming in het noorden.

In dit verband haalt hij meer aan en wel de vondst van een blok Bentheimerzandsteen 29×67×21 cm, waarop een symbolische voorstelling te zien is, die, naar de binnenzijde van de muur is gekeerd en met kalk bedekt, tot op de huidige dag onbeschadigd bewaard. Misschien, zegt de Bruyn, moest dit symbool dienen om het huis tegen kwade invloeden te beschermen. In deze steen nu, is vaardig de voorstelling van een **rechterhand** gehouwen. Het was waarschijnlijk een tovermiddel en het is algemeen bekend, hoe oud de begrippen zijn, die daarin overgeleverd worden. Volgens de Bruyn zou men dit symbool kunnen noemen : « **de hand van Tijl** ».

Tijl is de zonnegod met één hand, de andere was hem afgebeten, een afbeelding van deze zonnehand was één zijner symbolen.

Op een brakteaet van Vadstena leest men naast de afbeelding van Tyr, de woorden « luwa tuwa », in runen geschreven. Op onze steen ziet men een hand gebeiteld tussen de letters **lo** en **t**, overeenkomende met de woorden op de brakteaet. Dit moet een oude formule zijn, waarvan de betekenis niet met zekerheid is vast te stellen.

De letters van de steen zijn Gothisch van vorm, daterend uit de late middeleeuwen. De vondst van deze steen is ongetwijfeld voor de kennis van ons volk in vroegere tijden van groot belang.

Het bovenstaande vertolkt in hoofdzaak de zienswijze van wijlen genoemde heer de Bruyn uit Oldenzaal.

In tegenstelling daarmee meende ik, ter vergelijking van de gegevens, voor nadere onderzoekers, goed te doen tevens de mening te vragen van een tegenstander van het geponeerde door dokter de Bruyn met name de redacteur van het driemaandelijks tijdschrift « Nehalennia », gewijd aan de studie der westerse oudheid en de nawerking daarvan tot op heden, de heer F. E. Farwerck te Hil-

versum die zo vriendelijk was mij enige kanttekeningen te doen toekomen op het gestelde door de heer de Bruyn, in verband met de merkwaardige maskers.

In de eerste plaats merkt de heer F. op, dat het, zoals ik reeds aangaf, inderdaad opmerkelijk is, dat de koppen van ijzer zijn, waar overigens geen verklaring voor is te geven.

Ik schreef reeds, dat er in tal van middeleeuwse kerken dergelijke koppen zijn ingemetseld. De heer F. schrijft, dat de meest gangbare mening is, dat zij « heidense demonen » voorstellen, die men in de kerkmuur heeft gebannen en daardoor onschadelijk heeft gemaakt. In analogie daarmee ziet men ook wel volledige figuren, die uit allerlei attributen hun heidense afstamming laten zien.

De heer F. gaat voort : nu was het een voorkomend gebruik om op bepaalde feestdagen met allerlei voorwerpen, vooral stenen, naar deze heidense overblijfselen te werpen, want de beelden stamden naar het schijnt uit de heidense tijd. Men duidde dit wel aan met « Heiden werfen » en een voorstelling in de kerkmuur van Trier heeft dit nog lang moeten verduren. Misschien was iets dergelijks ook in Sint-Goriks-Oudenhove het geval en doordat de zandstenen koppen daar niet zo best tegen konden, heeft men ze door ijzeren vervangen. Dit is echter een veronderstelling, waarvoor ik geen enkel bewijs heb, schrijft de heer F.

Ten aanzien van de verklaring van de Bruyn merkt F. op, dat het mogelijk is, dat in de getallen-symboliek (welke?) de God van hemel en aarde door een verticale en twee horizontale streepjes werd aangeduid. Ik (F.) ben dat nog niet tegen gekomen, hoewel ik met verschillende stelsels van getallensymboliek mij heb bezig gehouden. Maar dat men in de Germaans-heidense tijd ook reeds deze voorstelling kende is vrij onjuist.

In de tweede plaats zegt F. was Tyr geen God van hemel en aarde. Hij was hemelgod, de God van wet en recht, van orde en regelmaat en had naast zich, als deel van een tweehed (Dumézil) Odin, de God der magie. Een Zonnegod was Tyr zeer zeker niet, om de eenvoudige reden, dat de Germanen geen Zonnegod kenden. Bovendien Tyr = Jupiter = Zeus = Dlaus = Djeus. Dit waren alle hemelgoden en geen zonnegoden. De Indogermaanse volken, die een Zonnegod kenden, hadden deze naast hun Hemelgod en zij vereenzelvigden deze laatste niet met de zon.

De God Tyr droeg verschillende namen bij de Germaanse stammen : Tys, Tiwaz, Ziu, enz. Maar ik (F.) heb nergens de naam Tijn aangetroffen. Voorstellingen van handen vinden wij ook in

verschillende kerken. Meestal zijn de handen niet apart maar met de arm verbonden. Men schrijft er inderdaad een afweermagie aan toe, een bezwering, maar ook een zegening. Dat een hand de afgebeten arm van Tyr zou voorstellen heb ik nergens gevonden en ik zie er ook geen aanleiding toe. (F).

Of het brakteaet van Vadstena Tyr voorstellen moet is de vraag.

Wij zien er een ruiter op met een vogel, twee attributen, die gewoonlijk op Odin betrekking hebben. De formule luwa tuwa is inderdaad nog onbekend. De Vries brengt luwa met het meer voorkomende alu in verband maar daar schieten we niet mee op, want ook hiervan is de betekenis onbekend. Op het brakteaet komt geen hand voor, dus de enige overeenkomst is, dat op de steen de letters l o — t voorkomen. Maar om nu dit alles bij elkaar te gooien en te zeggen : het brakteaet is Tyr (wat zeer te betwijfelen is) met de woorden luwa tuwa en de steen is de hand van Tyr (wat eveneens te betwijfelen is) met de letters l o — t en dan te zeggen, het is dus hetzelfde, is wel erg ongefundeerd. Daar komt dan nog bij, dat de letters op de steen laat-Gothisch zijn, dus laten we zeggen uit de veertiende eeuw. Het is mogelijk, dat de oude formule toen nog bij de bouwhutten verbasterd bekend was, maar deze veronderstelling zou wel enige steun behoeven.

Tot zover de opmerkingen van de heer Farwerck. Hieruit blijkt, dat het laatste woord over deze geheimzinnige maskers voorzeker nog niet is gesproken of geschreven.

Ten aanzien van de afgebeten arm met hand van Tyr moge ik hier o.a. verwijzen naar het opstel van de heer Farwerck, met afbeeldingen, in Nehalennia, jg. III (1958), blz. 45-54 : De geheimen der bouwhutten.

Wat de hand betreft, daarover staat een en ander vermeld in de gedegen studie van dr J. P. W. A. Smit : De Brabantse beelden en tekens van recht, uitg. Martinus Nijhoff, 's-Gravenhage 1957.

In hoeverre beide heren, dokter de Bruyn en Farwerck gelijk hebben, dien ik hier in het midden te laten, aangezien het onderzoek naar het geheim van de ijzeren maskers in de kerkmuur van Sint-Goriks-Oudenhove voorlopig nog niet is afgesloten, intengedeel dient hier nog veel nader onderzocht in het belang voor de kennis van ons volk in vroegere tijden. En daar dient op gewacht om een definitieve conclusie te kunnen trekken. Voor dit laatste is de tijd nog niet rijp. Het is daarom dat wij met grote belangstelling uitzien naar de mening van andere onderzoekers. Dit ter opwekking. Tot zo lang!

Doorn. «De Nyencamp».

H.W.M.J. KITS NIEUWENKAMP

Oostvlaamse Reuzen

AANVULLENDE INVENTARIS.*

Wijlen J. Vermeulen liet in 1950 een proeve van inventaris verschijnen over de reuzen in België en in het buitenland⁽¹⁾. Deze studie werd nadien door hem aangevuld in het Verslag van het Internationaal Studiecomité betreffende de Ommegangsreuzen⁽²⁾. Wij menen, dat het nuttig is de verschenen inventaris bij te werken voor de provincie Oost-Vlaanderen, omdat sindsdien de reuzenfamilie met reuzenschreden aangroeide en sommige belevenissen van deze reuzen niet van belang ontbloot zijn voor de plaatselijke folklore.

Aalter. Jan Aventrood en zijn gade waren aanwezig op de reuzenoptocht te Elsene, die gehouden werd op 8 september 1957.

Asper. De reus van Asper was aanwezig te Zwijnaarde op de inhuldiging van de reus Dirk van Zandvoorde (1957), alsook op zijn huwelijk in 1958.

Assenede. Naast de gekende reuzen Dirk en Mevrouw Assenede groeide het reuzengeslacht aan met Mon en Wantje (1955, Weststraat), twee gewezen dorpsfiguren. In 1956 werd hun zoon Kamielken geboren, en ter dier gelegenheid werden een splinternieuwe peter en meter gemaakt, die de naam kregen Sis en Siska.

In 1957 kreeg Kamielken een speelgenoot, Rafke, uit de West- en Trieststraat; hij kende noch vader noch moeder.

Beveren-Waas. Op 9 mei 1954 werd op de nieuwe parochie « Sef de Puitenslager » gedoopt.

Deinze. De reuzen van Deinze waren in 1957 getuigen op het huwelijk van het reuzenpaar te Nazareth.

De Pinte. Ter gelegenheid van het jubileumfeest van de Nationale Maatschappij van de kleine Landeigendom (1956) verscheen Pintenierken, dagmelker van beroep, hij woonde op de hooischelf van 't Goed Scheldevelde. Tijdens het oogst- en reuzenfeest in 1957, werd zijn huwelijk ingezegend met Florinneke, zonder beroep noch vaste woonplaats.

Elst. Reus ingehuldigd op 27 oktober 1957.

* Tot einde juli 1958.

(1) J. VERMEULEN, Hoe heten onze Reuzen? Proeve van Inventaris. in Oostvl. Zanten, 25 jg. (1950), nr. 1, blz. 21-32.

(2) Gehouden te Bergen van 25 tot 27 mei 1956. Journées d'étude organisées à Mons. Extrait du « Guetteur Wallon », nr. 136, sept. 1956.

Ename. In de buurtedekening Smeer-Op, zag de reus Berty van Blijveghem het levenslicht in 1957. In 1958 trad de reus in het huwelijk met Bette de Geerenhouweghem.

Gent. Het Loze Vissertje en het Molenaarinetje, toebehorend aan de Unie van de Middenstand, kwamen in 1952 de reuzenfamilie vermeerderen. Zij vertegenwoordigen de Gentse wijk gelegen langs de Schelde, waarvan de vele straatnamen herinneren aan visnamen, o.a. Snoekstraat, Zalmstraat, Forelstraat, enz.

Kruishoutem. De reuzen Pier en Mie (1952) zijn de symbolen van de boterboer en de eierboerin. Hun namen zijn innig verbonden aan het jaarlijkse folkloristische feest, de eierworp, dat plaats grijpt op Paasmaandag. In 1957 groeide het feest uit tot een verbroedering met Teun de Eierboer, uit Antwerpen.

Lebbeke. De reus Jef Tomat (1928) huwde in 1948 Mie Spruyt. Samen met hun twee kinderen, Suske en Wiske (1950) verschenen zij als « de nieuwe reuzen » in de Vijfde Bloemenstoet (1957).

Lede. De reuzen, Markies Bette en zijn echtgenote Anne-Maria de Hornes⁽⁴⁾, traden voor het eerst op in 1950 en stapten in 't huwelijksbootje in 1952. Hun gevolg bestaat uit 11 paren en een nar. Er bestaat ook een reuzenlied.

Ledeberg. Sies de Ajuinboer (1951) verschijnt jaarlijks tijdens de Ajuintjeskermis en is vergezeld van zes Ajuinen.

Lovendegem. Te Elsene⁽³⁾ was de reuzenfamilie vertegenwoordigd door de reuzen Karel, Ida en hun zoon Gerulfus (1957).

Nazareth. Door het feestcomité van de wijk Stenen Molen werd in 1956 reus Dorus Mulders ingehuldigd. In 1957 trad hij in het huwelijk met Mansken Van der Steynstraete. De reuzen van Deinze en van Kruishoutem waren hun getuigen.

Nevele. De namen van de reuzen Wouter van Nevele en Joanna van Beveren, vrouw van Pamele, (1956) zijn ontleend aan het oude geslacht van Nevele, waarvan Adam van Nevele de stamvader was. Op 25 mei 1958 trok de reuzenommegang door de straten van Nevele.

Overmere. In de reuzenoptocht te Elsene⁽³⁾ was de gemeente vertegenwoordigd door de reuzen Phillipoen Isabella.

Ronse. In 1955 werden de Ronsese reuzen Staf de Wever en Manse de Spinster getrouwd. In 1956 werd hun kind Angèliki aan het publiek voorgesteld.

(3) Reuzenoptocht te Elsene op 8 september 1957. Er waren 80 reuzen aanwezig.

(4) De hoofden werden gemaakt in de St.-Lukasschool te Gent.

St.-Amandsberg. De gebuurtedekenij van de Kunststraat was te Elsene⁽³⁾ vertegenwoordigd door de reuzen Jan en Mie.

St. Niklaas. Tijdens de folkloristische optocht (1957) genoten de reuzenfiguren St. Niklaas en Zwarte Piet een hartelijk onthaal bij de kinderen, zoals tijdens hun optocht te Rijsel in 1956.

Waasmunster. De reus Charles Den Tiet was te Elsene vertegenwoordigd⁽³⁾.

Wetteren. Naast de prachtige reuzen Goliath en Gloria hebben de bijgekomen reuzen ook burgerrecht verworven.

De wijk Den Berg zorgde voor de reuzen Poliet en Lisa (1949). De wijk Molenhoek zette de volkstraditie voort door het hernieuwen van hun vroegere reuzen onder de benaming Peroen en Cesarinne (1950), genaamd naar het meesterwerk van Felix Timmermans.

De reus Jaek de Pompier zag in 1955 het levenslicht. Zijn ontwerpers zijn Jozef Dierens, Albert Buysse, Emiel Dauwe en Karel de Schepper. De naam Jaek, die aan de reus werd gegeven, is een samenvoeging van de beginletters der voornamen van genoemde ontwerpers. Zijn doopsel werd gevierd met het uitwerpen van suikerbonen. Elk jaar wordt deze suikerworp hernieuwd. Tijdens een referendum te Elsene⁽³⁾ werd Jaek de Pompier tot koning uitgeroepen van de Belgische reuzen.

Zelzate. Op 9 april 1958 werd de reuzin Eglina uit haar standplaats ontvoerd, niettegenstaande de waakzaamheid van haar echtgenoot, de reus Hugo. De grote vraag was: «Zou de Karnavalstoet uitgaan zonder Eglina?». Haar ontvoerders, behorend tot de studentenclub Die Noorman, schonken haar tijdig de vrijheid terug om mede te kunnen opstappen in de Karnavalstoet. De vreugde was dubbel groot, want de reuzenfamilie was aangegroeid met twee kleine reuskens, die — naar men beweerde — samen met hun moeder Eglina van uit het moederhuis rechtstreeks naar de Karnavalstoet trokken.

Zulte. De onthoofding van de reuzin Adèle I had terug plaats tijdens de 100e verjaring van de Firtel (1.10.57).

Zwijnaarde. Ter gelegenheid van de eerste wijkkermis (1957) in de Zandvoordestraat en Kerkstraat werd de reus Dirk van Zandvoorde ingehuldigd. Hij was omringd door de reuzen van Asper en van Nazareth. Op 27 juli 1958 trad de steenbakker Dirk van Zandvoorde in het huwelijk met Aldegonde van Kerkstraat. De reuzen van Asper en Nazareth waren nogmaals getuige van het zweren hunner eeuwige trouw.

M. DAEM

« Wetteren, Reus Jaek de Pompier »

Boekbespreking

Lic. Renaat VAN DER LINDEN. — Bedevaartvaantjes in Oost-Vlaanderen. — Gent, Drukk. Erasmus, 1958. — In eigen beheer (Zottegem, Godveerdegemstraat, 15); prijs: F. 450.—

Een fraai uitgegeven werk van 398 blz., bedoeld, volgens de ondertitel, als een « Bijdrage tot de studie van de legenden, de ikonografie en de volksgebruiken », met een voorwoord van Prof. Dr Paul De Keyser en een tweede van Z.E.H. J. Delmotte, professor aan het Groot Seminarie te Gent.

« Onze studie zingt de lof van de pelgrim van 1509 tot 1958 » zegt Schr. in zijn Inleiding. De oudste vermelding van bedevaartvaantjes wordt immers in eerstgenoemd jaar aangetroffen voor Lede; het is niet uitgesloten dat, bij de bewerking van het ganse verspreidingsgebied van het gebruik, nog een vroegere vermelding zou opduiken. De tot heden gekende oudste aanhalingen zijn deze voor Dudzele (1510), Gistel (1512) en Evergem (1514); van deze periode bleef geen enkel vaantje bewaard.

« Weinig takken van de volkskunde kunnen erop roemen gedurende meer dan vier en een halve eeuw een traditie getrouw te hebben bewaard »: aldus Schr., in zijn begeestering van verzamelaar-folklorist zoals wij hem haast op elke bladzijde van het werk aantreffen. Dergelijke uitspraak omsluit natuurlijk niet dat, in de loop van deze tijdspanne, in het gebruik niets zou zijn geëvolueerd. Oorspronkelijk, haast uitsluitend in papier en in vorm van een rechthoekige driehoek, werd het vaantje, bevestigd aan een stokje, in de hand of op de kop van het paard megedragen of -gevoerd naar huis, waar het, als een bevrijdingsprent, werd bewaard. In de huidige stand, die slechts de laatste dertig jaar werd vastgesteld, wordt de vorm van gelijkbenige driehoek overwegend; bestemd om vastgehecht te worden aan wagens en fietsen, moet het vaantje bestand zijn « tegen alle weer en wind » en, voor deze bedoeling, is het uit linnen vervaardigd. Het vaantje in papier, wat men er ook van denke, heeft niet uitgediend; graag had ik dit door Schr. zien onderstrepen. Wij kunnen er ons over verheugen dat, na een periode van verval en banaliteit, waarop een der Antwerpse pioniers (ik bedoel hier de « ernstige » verzamelaars), de folklorist Dr Aug. van Schevensteen, met volle recht in 1920 de aandacht trok, tekenars zoals Herman Verbaere, Guillaume Michiels en, de laatste jaren, Alfons Thys, de Vaantjesboer, Jozef Pieters en Germain Mangleer, elk van hen volgens zijn eigen genre, aan menige Oostvlaamse bedevaartplaats een traditioneel papieren vaantje hebben bezorgd. Hoe verscheiden ook de vorm of het gebruikte materiaal of het toegepast vermenigvuldigingsprocédé, de essentiële karaktertrek is en blijft de uitbeelding van het vereerde beeld of het bezochte heiligdom, van het ceremonieel van paardenzegening of autowijding.

In dit eerste deel van zijn studie spreekt Schr. o.m. over de verscheidenheid van vorm (en onderscheidt niet min dan 14 afwijkende vormen); hij vermeldt hetgeen bij voorkeur op de vlaggetjes wordt voorgesteld, de aanroepingen die men op sommige aantreft, de archiefvaantjes (een term waarmee Schr. de V. bedoelt die wij slechts door archiefvermeldingen kennen), de verboden vaantjes (zoals deze van Onkerzele en Etikove).

Het tweede en meest omvangrijk gedeelte van bedoelde studie omvat de eigenlijke inventaris van de Oostvlaamse bedevaartplaatsen, te weten diegene waaraan een bedevaartvaantje verbonden is. En er zijn er de laatste 30 jaren heel wat vlaggetjes bijgekomen! Waar Emiel Van Heurck in zijn standaardwerk slechts 66 lokaliteiten met 71 bedevaartoorden en 112 vaantjes voor onze provincie te bespreken had, worden door Schr. niet min dan 108 gemeenten met 137 « bewegingen » en 300 vlaggetjes in ogenschouw genomen. Buiten de overtalrijke plaatsen waar sinds 1922 een V. werd verspreid zijn er ook enkele die aan de speurzijn en de verzamellust van Van Heurck waren ontsnapt; aldus trekt Schr. de aandacht op dit van Pollare, Melsele, Maldegem, Edelare (Type Wauters), Maarke (Type I en II). Voor dit van Melsele (Type Jo de Wael), wil ik er op wijzen dat het zijn « ontstaan » vond in de gril van een vroeger verzamelaar uit het Antwerpse, die op een rechthoekige driehoek in papier een afdruk liet nemen van de nog bestaande koperplaat, door Joannes Baptista de Wael (geb. 1632 te Antwerpen) voor de bedevaart van O. L. Vrouw van Gaverland gesneden, en er zelf als hoekvulling enkele versieringen op aanbracht. Het prentje zelf (II. 74 en B. 108 mm) werd als vaantje gebruikt; in zijn Images de dévotion anversoises geeft Van Heurck het aan als werk van genoemde kopergraveur.

Van al de gekende vaantjes krijgen wij, volgens hun chronologische rangschikking, een beschrijving, met de technische biezonderheden; ook de ikonografie van de vereerde heilige, zoals die naar voren treedt in het vereerde beeld (en in sommige kerken, zoals te Meerbeke, treft men twee of drie beelden aan van dezelfde heilige) en gebeurlijk op een tafereel of een glasraam of de versiering van een reliekschrijn, wordt aangetekend. Waar een oorsprong- of andere legende aan de B. Pl. verbonden is, wordt deze vermeld (niet altijd vernemen wij of ze nog mondeling wordt overgeleverd) en, telkens waar het pas geeft, wordt er gewezen op de bedevaartgebruiken. Door persoonlijk enkwest en onderzoek ter plaats heeft Schr. de gegevens van zijn voorgangers nagegaan en heel dikwijls gepast aangevuld en soms ook wel gewijzigd; naar mijn mening ligt hierin de grootste verdienste van de Schrijver.

Ook de korte historiek van de bedevaartplaats wordt hier en daar geschetst. Ik ben overtuigd dat de Schr. vermoedt weik glibberig terrein hij hier betreedt. Voor sommige lokaliteiten beschikken wij over een degelijke studie of een afgeWERKTE monografie waar het historisch inzicht volledig tot zijn recht komt; ik denk hier b.v. aan O. L. Vr. van Kerselare (Edelare), aan Neigem, aan Lede, aan Evergem, aan Ronse, aan Kruishoutem. Doch voor andere plaatsen had Schr. alleen te putten uit een plaatselijk devotieboekje, geschreven « tot stichting van de gelovigen » en allerminst bedoeld en betrouwbaar als historische schets. Ik haal een voorbeeld aan dat mij vooral heeft getroffen, nl. de oorsprong van de Sint-Corneliusverering te Schellebelle, dewelke, volgens Schr., teruggaat tot de XIIe eeuw, langs de abdij van Ninove om. Dit gegeven werd overgenomen uit het devotieboekje, dat Pater Van Hoorenbecck opstelde, op aanvraag van pastoor C. Van Laere, van Schellebelle, om aldaar « de verering van Sint Cornelius te bevorderen ». Welnu deze parochie had, spijt haar nabuurschap, nooit betrekkingen met het klooster van Tussenbeke, dat ten andere nooit afluig van Ninove, doch van de abdij van Drongen en, van 1705 af, van deze van Grimbergen. Anderzijds staat het vast dat men alhier, vóór 1700, niet het minste spoor van een Sint-Corneliusverering aantreft. Ik kies dit voorbeeld omdat ik met deze plaatselijke toestanden best vertrouwd ben. En toch kunnen wij niet te veel het belang van dit methodepunt van historisch onderzoek beklemtonen. Kijken wij naar de naburige landen, zoals Duitsland, Frankrijk en vooral Oostenrijk waar, in de laatste jaren, de studie van de plaatselijke bedevaarten, in deze richting aangevat, tot een nieuwe discipline, de bedevaartkunde, werd uitgebouwd.

Wat de « technische biezonderheden » aangaat, moet ik aanstippen dat de oude V. van Ename, even als dit van Evergem, geen houtsneden zijn doch kopergravures. En was het niet wenselijk, ten behoeve van de verzamelaars, dezen in te lichten telkens het gaat om een linnen vaantje (b.v. door de afkorting L.)? Ik weet dat sommigen dit op prijs stellen.

In zover ik kon nagaan in de mij bekende verzamelingen, is de inventaris zo goed als volledig. Voor Evergem ontbreekt het eerste St. Kristoffelvaantje, uitgegeven in 1928 of 1929 (in papier, vorm 3, met het broederschapszegel afgebeeld op bl. 118). De inventaris is opgelisterd door talrijke reproducties, niet alleen van B. V., doch ook van beelden, reliekschrijnen en tevens van ex-voto's, waaraan Schr. volle aandacht heeft gewijd.

Door het omschreven onderwerp werden in onderhavige studie alleen de bedevaartplaatsen behandeld waaraan een B. V. is verbonden. Deze beperking heeft menige Oostvlaamse volksbedevaart, waar noodlijdenden uit eigen beweging en uit traditie hulp en vertroosting gaan zoeken, uitgeschakeld. En toch mogen wij het derde deel van het werk, door Schr. getiteld « Siotbeschouwingen », als een proeve van synthese over de Oostvlaamse bedevaarten begroeten. De Schr. zal toegeven dat deze synthese vatbaar is voor aanvullingen en zelfs voor kleine verbeteringen.

Ten slotte wil ik wijzen op de keurige omslag die kunstschilder Herman Verbaere voor het boek heeft ontworpen en op de zorg die door de drukkerij « Erasmus » aan de uitgave werd besteed, en tevens op de vier voortreffelijke registers die het werk besluiten (plaatsnamen, heiligen, kunstenaars die B. V. tekenden en het met veel zorg uitgewerkte zakenregister).

In haar geheel genomen, is de studie een wetenschappelijke en zeer belangrijke bijdrage voor de bedevaartkunde van Oost-Vlaanderen, voor de ikonografie, voor het onderzoek naar de ex-voto's en voor de volksgeneeskunde. Wij zijn de heer Van der Linden dank verschuldigd om zijne noeste vlijt en volhardend werken.

Jules Pieters.

Dienst voor Folkloristische Opzoekingen.

Bijdrage tot een Sagenboek van Zuid-Oost-Vlaanderen

door

Lic. R. DE GEETER (*).

3. L U C H T G E E S T E N

NACHTMERRIE (Maar)

22/ Maar onder de gedaante van een hond.

Ik lag ne keer in mijn bedde en 'k gevoeldege daar nen hond paseren en ie knoetsteg'⁽³⁾ azo altoos aan mijn bedde. En ie kwamp de sarg' op een ie lei hem op mij en ik moeste d'ander oproepen van 't geweld dat 'k dienen hond van mij ne meer en kreeg.

Lauwers Marie. Huishoudster, 69 j. Opbrakel.

23/ Middel om niet door de maar bereeden te worden.

In den tijd wieren de mensen altijd bereên van de mare. En ze zweettegen zulle, stief. En ze was zij (nl. de mare) tuus mee éne keer weg.

Maar om nie bereên te werren moet 'e ou kloppers⁽⁴⁾ gekruist onder ou bedde zetten, tuus en kan de mare nie boven kruipen.

Vincke Marie. Landbouwster, 76 j. Parike.

24/ Hoe men de maar opzoekt.

Als ge de mare wilt vinden moet 'e een mes pakken waar dat er veel staal in es, ge moet het in nen handdoek winden en mee de snee naar ou moet 'e 't drij keren rond ou lijf draaien en iedere keer zeggen :

— « 'k Zoeke de mare. »

En den derde keer moet 'e zeggen :

— « 'k Zoeke de mare en 'k en vinde ze niet. »

En tan moet er iemand zeggen :

— « Z'is daar of z'is daar. » Allez, ge moet een huis noemen en as de mare in da huis is, zal ou mes in ouen handdoek gekeerd zitten. En das es de mare die 't gekeerd heeft.

Meulijzer Leonie. Huishoudster, 50 j. Everbeek.

(*) Vervolg van bijdrage in Oostvl. Zanten XXXIII (1958), blz. 143-150 :
1. Sagen uit de Geestenwereld. 1. Aardgeesten : dwergen, reuzen, alven;
2. Vuurgeesten : dwaallicht.

(3) Knoetsen, knoestege, geknoest = snuffelen (van een hond).

(4) Kloppers = klompen.

4. P L A A G G E E S T E N

a) WEERWOLF

25/ Weerwolf laat zich dragen.

Nonkel Frederik gingt op ne keer 's wenters dat 't nog donker was naar de vroegmesse. En ie komt hij afgestapt en ie komt daar aan Leontientsies en daar was azo een deure die ten halven opengink, — gelijk nou de koestaldeuren hein —, en op 't hoekske van die halve deure zat er ne weerwolf. En al mee ne keer, ie springt op zijnen nekke, van op die deure. En ie heeft 'n moeten dragen tot op de plaatse en diene mens es in de messe toe'kommen, nat van 't zweet.

En ie hâ ne wrede grouwel opgedaan sichten tuus(5).

De Wolf. Landbouwer, 86 j. Michelbeke.

26/ Variant.

Da was ook op nen avend en der liep hier ne weerwolf in de streke. En Van der Beke kwaamt van de plaats' af en mee ene keer sprongt ie (nl. de weerwolf) op zijne rugge en ie moest hem g'heel de bane dragen. En as 't ie abij thuis was, sprongt ie weg en ie was 't veld in.

Da was ne weerwolf.

Coecke Julienne. Huishoudster, 51 j. Ename.

27/ Variant.

'k Hê nog gehoord da mijnen nonkel azo ze, op de bane was hein en dat ie achtervolgd wierd van ne weerwolf. En dat ie hem zijne sjarp en al geworpen hâ, — ze plukken(6) dat hein —, om verlost te geraken hein, en dat ie op hem gezeten hâ tot aan de deure. En daar es mijnen nonkel kwalijk gevallen.

Van der Coilden Achiel. Landbouwer, 73 j. Louise-Marie.

28/ Variant.

Ik hê nog horen vertellen hein, dat er nen ouwen mens ne keer 's navends ieverst gink en as 't ie azo op een verlaten plekke kwam, dat er ne weerwolf op zijne rugge sprong. En ie moest van diene weerwolf hem tot een zekere plaatse dragen hein, en as 't ie hem daar gedregen hâ, sprong ter ie af.

De Mets Denise. Huishoudster, 20 j. St. Maria-Horebeke.

29/ Weerwolfsvel ontdekt en verbrand.

Awel, te Kalven op Molerde stond er azo een ouw branke(7). En der was een hol in, in die branke. En daar was ne knecht op 't hof, der was daar een groot hof. En in da hol stak er een vel van ne weerwolf, die knecht was op da hof.

En ze wieren zouder geware as ze 's navends aan tafel zaten, dat ie altijd weg was om de mensen af te wachten die tuus van de tafel kwamen hein.

En op den duur hên ze da vel gevonden mee nen hond. En ze gingen der mee naar den oven veur dat te verbranden en diene knecht

(5) Sichten tuus = sedert dan.

(6) Plukken = uitrafelen.

(7) Branke = tronk.

kwam bij ouder en ie smeekteget of dat ie maar een dingske g'had hâ, de grootte van ne cent : 't was azo veel werd as g'heel zijn vel en z'en koesten hem niet doen.

Maar z'en wildegen niet en z'hên 't alzere in den oven verbrand. Maar tuus heeft ie afgezien en g'huuld en leven g'houên !

Lion Maria. Huishoudster, 80 j. St. Marie-Oudenhove.

30/ Variant.

Enen die bij nen boer weundege enne ie was 's navies azo dikkels weg. En ze peisdegen dat hij ook 's navies azo veur iet uitgink.

Maar nou, z'hân zijn vel, — zijn duvelsvel —, 'vonden onder den bakker van den oven. Ie dook dat daar en 's nachts en 's navies gink ie daarmee. En z'hân da vel in den oven gestoken en verbrand. En as z' het verbranddegen, ie kwam toegelopen en ie schreemdege om da ze dat verbrand hân en ie zei dat zijnen terme bij uit was, dat ie maar ne keer of twee ne meer en moest gaan en dat ie wederom zou ne nieuwen term moeten herbeginnen hên.

Da hê 'k ook azo nog horen vertellen.

Van de Putte Clemence. Landbouwster, 77 j. Schorisse.

31/Variant.

Op 't hof hier heeft er nog ne knecht geweest en den dienen was ne weerwolf.

En op ne keer, ie was mee een gespan om kolen naar Oudenaarde en terbinst hân z'op 't hof een mijt' hout herstoken en z'hân zijn vel 'vonden. En ze wildegen 't verbranden maar op dezelfde moment da z'er 't vier wildegen aan steken, stond diene knecht weer bij oudere. En ie sprak schone veur zijn vel te meugen houên maar mijn vader heeft hem kwaad gemaakt en dienen deugniet heeft hem meugen haasten dat ie van den hof was !

Da es hier gebeurd.

Mincke Marie-Louise. Landbouwster, 70 j. Everbeek.

32/ Variant.

Der was daar ne weerwolf, — 's nachts liept dat en overdag zat dat weg —, en ie hâ zijn vel weggestoken bij nen boer, tegen ons.

En dienen boer die ging bakken en ie en wist niet waaraf dat dieë weerwolf daar altoos over en 't were kwam bij hem, versta 'je 't. En ie (nl. de weerwolf) viel op zijn knienen :

— « En as g'ouen oven nie en wilt ontsteken, as ge mij nog ne keer in den oven laat gaan, — wildeg' hij zeggen, veur zijn vel te pakken —, g'en zilt mij van leven ne meer zien, » zei 't hij.

Da was ne weerwolf die hem verkocht hâ.

Moreels Edmond. Landbouwer, 82 j. Hemelveerdegem.

33/ Variant.

Der was daar ne knecht op een hof die weerwolf liept. En binst den dag hân ze da weerwolfsveld 'vonden en verbrand.

En ie heeft toch azo geschreemd, 't was zijne lesten dag en ie moest nou weer nen terme herbeginnen.

Van Pevenaeyge Elvire. Landbouwster, 77 j. Schorisse.

34/ Variant.

In den tijd staken de boeren ouder perden op de klaver tot den tien-eleven van den avond.

En de weerwolven kwamen daar altoos ouder schou maken en die perden schou maken. Maar al mee ne keer paktegen ze dieë weerwolf zijn vel en z' hên zouder zijn vel van zijn lijf getrokken en z'hên 't verbrand. En 't heeft gedaan geweest.

Moreels Edmond. Landbouwer, 82 j. Hemelveerdegem.

35/ Weerwolf doodgeslagen.

Der was ne metser en diene mens gink alle dagen metsen en ie kwam alle navies naar huis en ie wierd alle dagen gevolgd van ne weerwolf en ie wist wie dat 't was.

En ie zei hem azo streng :

— « As ge mij nog ne keer zult arreteren, ik zal ou doodslaan mee mijn rije(8). » zei 't ie.

En 't was toch wederom 't zelfde. Ie kwam wederom azo in zijn benen lopen, hem nie laten voortgaan en palodderen(9) azo.

En ie had 'n azo toch ne ferme klak gegeên, allez, geslegen om dood 't hên.

En z'en hên van leven van diene weerwolf aldaar ne meer horen spreken. Ie was g'heel zeker doodgesmeten.

Van de Putte Clemence. Landbouwster, 77 j. Schorisse.

36/ Variant.

Op een zeker plaatse stond er een hof waar da een baantje veur de deure liep. En 't passeerdege daar alle navends ne weerwolf, al veur die deure, al op da baantje.

En die mensen zeien dat ie daar ne meer en most passeren, of da z'hem zouden doodgesmeten hên.

's Anderendaags, dieë weerwolf passeerdege were en die mensen hên der naar gesmeten en z'hân hem en diene mens dood en z'hên hem 's anderdaags 'vonden. En 't was ouderen eigenen knecht !

Lauwers Marie. Huishoudster, 69 j. Opbrakel.

37/ Variant.

't Was daar enen, ie heettege Kozijntje en ie en deed niét as de mensen palullen(10).

— « Kozijntje, Kozijntje, zei 't ie daar enen, da was nen temmerman, tot morgenavond zille ! » zei 't ie.

Maar ie hà nen dessel(11) en ie goot er wijwater op.

En Kozijntje kwam were toe, maar ie kapteg' er naar en ie had den helft van zijn hoofd af.

En de paster gink bij diene man die 't gedaan hà :

— « Pierke, Pierke, wa hette gij gedaan ? zei 't ie, g'hebt Kozijntje de kop afgedaan. » zei 't ie.

(8) Rije = lange houten lat der metselaars.

(9) Palodderen = voor de gek houden.

(10) Palullen = voor de gek houden.

(11) Dessel = dissel (schrijnwerkerssalaam).

Ie wier hij gepaluld newaar, maar ie en wist hij niet wie dat dat was.

De Mets Désiré. Landbouwer, 82 j. Marke-Kerkem.

38/ Weerwolf ontmaskerd.

Awel, vroeger as m' a'maal thuis waren, as moeder en vader nog leefdegen, der liept daar in 't gebuurte, daar waar da me weundegen, azo altijd ne weerwolf. En daar was daar een vrouwmens, z'hân een g'heel huishouêen kleine kendere, diene man moest wreed werken hein, veur zijn kendere groot te brengen hein, newaar. En 's avends bleef hij toch altijd zo lange weg.

— « Ha, zegt ze die vrouwe, wa zou 't hij toch altijd azo uitzetten, wat doet hij toch altijd? » en ze kreeg daar kwaa ontrouên in. En op ne keer zegt ze, as 't ie weerom azo lange wegbleef :

— « 'k Ga toch ne keer kijken. »

Enne, ze deed hare voorschoot aan en ze gink buiten. Ze was nog nie g'heel verre, ze komt diene weerwolf tegen. Ze pakt hare voorschoot en ze smijt 'n naar dieë weerwolf.

— « Nem, zegt ze, ontweeft da geweven es. » en ze gaat weer naar huis. Ne g'helen tijd naardien hein, komt dieë man binnen en ze ziet aan zijne mond azo a'maal draadsies hangen.

— « O, zegt ze, wat hette gij gedaan, 't zijt gije die weerwolf zijt ! »

— « O, zegt hij, vrouwe, waarom hette dat toch gedaan? En hij begoest te schremen, « nou moe kik weer al dieën tijd herbeginnen, zegt hij, 't es a'maal veur niet, nou ga 'k niét hên ! »

Want ze moesten zouder zeven jaar doen hein, eer da ze zouder betaald wieren.

Van de Mergel Valerie. Handelaarster, 60 j. Nederbrakel.

39/ Variant.

't Was daar een meissen da hier werktege en ze gink 's navends altijd langs een bosselke naar huis.

En op ne keer wierd ze zij aangerand van ne weerwolf, — ha ja, die weervolgen en deën nie anders as knoeien en moossen azo —, maar ze pakteg' haren blauwen voorschoot en ze wierp hem datte, veur dat draadje los te maken. En ze geraaktege toch thuis.

En as ze 's anderdaags 's morgens hier weer toekwam, zag ze da onze knacht mee nog nen blauwen draad tussen zijn tanden liept. En azo was 't ie gekend hein.

Mincke Marie-Louise. Landbouwster, 70 j. Everbeek.

40/ Weerwolf verplicht weefsel uit te rafelen.

Mijn moeder heur vadere, den dienen kwaamt van zijn werk en onder de bane kroopt er ne weerwolf op zijne rugge en ie moest de weerwolf dragen. Maar nou, diene man trok zijnen neusdoek uit en ie wierpt hem daar en ie zei dat ie dat moest uitleên, draaike veur draaike. Daarmee was ten ie kwijt newaar. Ie (nl. de weerwolf) moest eerst da werk doen.

En as 't hij thuis kwam, hij gingt de leer opgaan in de stal en as 't ie op de leste sporte tort, snaptege diene weerwolf die lere van onder hem weg! Maar hij was toch boven, hij was toch geschapeerd(12), newaar.

Lion Maria. Huishoudster, 80 j. St. Marie-Oudenhove.

41/ Variant.

Mijn moeder heeft altijd horen vertellen van haar moeder, da ze ne keer mee haar wanten binnen gink.

Maar nou, z'hâ haar een beetse verlaat, 't was al in 't valavend en z' haasteg' haar. Maar in de Diepestrate te Sente-Gorens, — da es een strate mee azo twee grote, hoge borms(13) —, hoort z' in ene keer azo iet achter haar.

— « Ha, zegt ze, wat es mij dat nou? » zegt ze en ze ziet azo ne grote weerwolf.

Maar nou, z'hâ zij al horen vertellen da, as ge ne weerwolf tegenkwaamt, da ge moest een stikske goed laten vallen en da ze dat mee ouder tanden uitleiddegen.

En diene weerwolf was abij tegen haar. En z'hâ aan haar snoerke van haren blauwen voorschoot een scheerken hangen, mee een koorde. Daarmee, ze pakt da scheerke en ze knipt da snoerken af en ze laat diene voorschoot vallen veur diene weerwolf. Daarmee, diene weerwolf heeft g'heel diene voorschoot moeten ontweven mee zijn tanden.

En zij es aan 't lopen gevallen, zoveel as da ze maar en koest. En juist tegen da z'aan de deure kwam van haar huis stond de weerwolf al achter haar. Da es echt gebeurd.

Van Liefde Caroline. Huishoudster, 43 j. Sint Maria-Oudenhove.

42/ Variant.

Moeder gink naar de fabrieke en onder de bane wieren ze van tijd 'houden staan van de weerwolven.

Enne, z'hân een wat klodden mee uit de fabrieke en ze gaven ulder datte en binst dat ze dat opendeën, waren ze voorst naar huis.

De Jaegher Christine. Huishoudster, 60 j. Munkzwalm.

43/ Door weerwolf uitgerafeld doek teruggevonden.

Da was mijn vader die weefdeg' in den tijd hein, veur zijn jongens te kweken, lakens weefdege veur Vloesberge, veur Elsele, veur Waak en veur alles.

En 't bestonden in den tijd van die weerwolven, ie was zelf begrouweld(14) 's navends.

Ie kwam naar huis 's navends, dat ie om zijn geld geweest hâ en ginder boven se, aan den bos, altijd: « Hoe... Hoe... », altoos « Hoe... ». En mee ten anderen, ie zag daar enen uit d'hage springen, uit de kant, verkleed gelijk ne wolf, — die wolven hân een kleed aan gelijk van ne wolf.

(12) Schaperen = ontsnappen.

(13) Borne (nw. borms) = bern.

(14) Begrouweld = vol angst.

— « Ha, zegt ie in zijn eigen, mijn vadere, ze kommen g'heel zeker om mijn geld af te persen », zei 't ie. En dienen doek, waar da zijn goed in geweest hâ, ie werpt dat.

— « Nem, ontweeft dat se, » zei 't ie.

En ie grabbelt dat vaste, dieë wolf, en terbinst, ie (nl. de man) komt naar huis.

En enige dagen daarna, ie hâ hij dat verteld aan de geburen hier hein, dat ie aangerand geweest hâ van ne wolf en dat ie zijnen doek geworpen hâ. En de mensen die in da hof hier beneën gingen werken hân dat ook verteld.

En den boer gaat naar den bakker van zijnen oven, veur een panne of iet in te steken en ie vindt dienen doek daar. En mee dat verteld te zijn, den boer heeft dienen doek hier 'brocht, den helpt ontweven, draadse veur draadse uitgetrokken.

Van der Bruggen Bernard. Landbouwer, 75 j. Opbrakel.

44/ Hoe men zich van een weerwolf kan ontmaken.

In dieën tijd, 't waren daar weerwolven ook en de mensen paktegen een stikske goed en ze moesten dat ontweven, die weerwolven, en ze bleven daarmee achter en ze moesten dat opendoen, da stikske goed. Henau Remi. Seizoenarbeider, 86 j. Opbrakel.

45/ Weerwolf op de vlucht gedreven.

Vroeger weefdegen en sponnen de mensen azo vele thuis. En ze gingen tuus van hier mee ouder dingen naar de mart 't Aat. En ze gingen ne keer mee enigste ten drijen van de morgen deure en 't zat daar ook ne weerwolf te midden van de bane.

Maar daar was daar enen bij mee ne stok mee azo een gaffelke en ie sprongt er naartoe maar diene weerwolf was weg zille !

Da heeft mijn vader dikkels verteld.

Matthijs Kamiel. Landbouwer, 74 j. Everbeek.

46/ Weerwolf door schietgebed op de vlucht gedreven.

Mijn moeder heur moeder gink naar de messe. En as ze daar te Molierde aan da brugske kwam, 't kwam haar daar ne weerwolf tegen.

— « Ha Jezus-Maria ! » zei ze.

En ie verdween op slag dat ze dat gezeid hâ.

Lion Maria. Huishoudster, 80 j. St. Marie-Oudenhove.

47/ Ontmoeting met een weerwolf.

Mijn vaders grootvader hâ 'weest een verken in 't zout steken en 's navends as 't hij naar huis gingt hein, ie moest daar azo over een beekske terten. Ie tert er over en ie keert hem omme en diene weerwolf staat achter hem.

En diene mens draaideg' er altijd rond, dat hij nie en wist watten doen : naar kappen of niet mee zijn bijl. Maar ie en tost niet. En ie kwaamt naar huis gevlogen en dat de deure nie open geweest hâ, ie sprong z'open !

Van der Schuren Emma. Landbouwster, 60 j. Michelbeke.

48/ Weerwolf vraagt een pijp tabak.

't Was daar nen beenhouwer van Everbeke die naar Brakel kwam slachten en der zat daar ook ne weerwolf, op zijne weg waar dat hij moest passeren, die alle mensen aanrandege.

En nou, dienen beenhouwer passeerdege daar ook, maar ie was hij daar schou af, diene weerwolf, van diene mens, omdat ie zijn mensens bij hem hâ. En ie kwam er naartoe en as 't hij gezien hâ dat 't dienen beenhouwer was, ie vroeg hem een pijp teobak en ie was ter ie van ondere. Ie en tost hij diene mens nie aanranden.

D'Hayer Victorine. Landbouwster, 71 j. Michelbeke.

49/ Weerwolf smeekt zijn vel te mogen behouden.

't Es 't Oudenhoven gebeur.

Ne zekere Coppens, die zijn ziel' aan den duvel verkocht hâ, had daarveuren een berenvel gekregen om daarmee de mensen schrik aan te jagen. En op ne zekere keer, daar hâ hem toch ieverst enen afgespied, waar dat hij da vel zou gestoken hên. Ie en tost dat in huis nie houên want 't zou keunen verbranden en as ge van ou vel geen zorg' en dreegt binst den tijd da ge mee den duvel werkteget, moest 'e een ander vel pakken en da was weerom veur negen jaar. Den dienen hâ hem afgespied en ie zaagt dat ie zijn vel gingt bergen in een hol van een branke. En ie gink er naartoe, hij ging het verbranden.

Maar diene persoon die 't zijn vel was, es 'kommen toegelopen en heeft gesmeekt en schoon gesproken veur toch da vel nie te verbranden, want as da vel verbrand was, dat hij weerom moest herbeginnen veur negen jaar en dat hij daar liever af was as aan.

Van Liefde Caroline. Huishoudster, 43 j. Sint Maria-Oudenhove.

50/ Weerwolf krijgt zijn vel terug.

Nen boer waar da 'k werktege, verteldege da zijn knechten gingen maaien op Over-Schelde.

En ene van die knechten was ne weerwolf.

En dàar nie op peizen newaar, den boer hertrekt een budze en zijn vel zat er ondere veur weerwolf te lopen. Ie meendeg' het in den oven te steken, maar diene knecht was daar al van over de Schelde.

— « Ach Here, g' en meug' het nie doen, overmorgen es mijnen tijd uit. » zei 't ie.

En ie heeft 't daar were 'weest steken en diene knecht es daar nog twee dagen 'bleven. En as 't ie daar nog twee dagen geweest hâ, ie bedanktege dienen boer en ie gink voorst.

De Mets Désiré. Landbouwer, 82 j. Marke-Kerkem.

51/ Hoe men een weerwolf verlost.

Hoe da ge keunt ne weerwolf pakken hein : as ge keunt aan zijne stert trekken hein, — maar van tien negen draaideg' en keerdeg' hij, da g'aan zijne stert nie keunt trekken —, tuus hâ 'e 't vel en de man: liep weg en hij was ter van af.

Ne weerwolf, da was enen die een vel van nen beer aanhâ hein.
Da was ook enen die mee den duvel 't akkoord was hein.

Fostier Jozef. Loodgieter, 35 j. Nederbrakel.

52/ Weerwolf uit zijn vel geschud.

In Sente-Gorens hein, es azo een baantje dat deur de kouter loopt hein en daar en was ter gene mens die koest passeren as 't donker was hein, of ie wier aangevallen en ze wieren oversmeten en overstoken mee messen. En da was ook ne weerwolf. Enne, deur den duur hein, as dat azo enigste jaren geduurd heeft, hên ze diene kerel ne keer te stekken g'had. En z' hên 'n zouder ook uitgeschud, da was ne weerwolf, en z'hên 'n zouder bij zijne stert gepakt, — enen die tost hein — enen die gevochten hâ tot as 't en hij moest hên hein —. En hij es weggelopen, diene vent. En sedertdien hên ze daar tans een kruis gezet.

Fostier Jozef. Loodgieter, 35 j. Nederbrakel.

53/ Door weerwolven onveilig gemaakte plaats.

Hier nie ver af ligt er een bosselke dat 't Wolvenkot heet en da was daar vroeger ook azo een dangeureuze plaatse.

Der liept daar ne voetweg en dààr wachttegen de weerwolven de mensen af om op oudere rugge te springen.

Sturtewagen Alfred. Herbergier, 74 j. Zarlardinghe.

54/ Weerwolf verschrikt kantwerksters.

De mensen zaten in den tijd 's navends late spellewerk te maken, mee kloskies azo hein. En daar kwaamt daar dikkels ne weerwolf en ie douwdege de klodd' uit d'uileveisters en ie stak zijn hoofd daar deure en ie riept :

— « Hoechelachoechelachoe... ».

En daarmee waren zouder iedere keer schou, newaar.

Lion Maria. Huishoudster, 80 j. St. Marie-Oudenhove.

55/ Weerwolf steelt brood uit de oven.

As de weerwolf liept, tan was ter armoe.

En de boeren hân gebakken en 't liept daar ne verklede man mee iet op zijn hoofd en as ze gingen veur older brood uit te trekken, 't brood was vertrokken. Da was de weerwolf die 't a'maal kwaamt pakken.

De Weerdt Octavie. Herbergierster, 75 j. Munkzwalm.

56/ Weerwolven herkend.

Mijn moeder heur nonkels en heur tante weundegen azo bijeen. En nonkel Stien kwam azo ne keer as 't avend was naar huis, dat hij in 't gebuurte geweest hâ.

En 't kwamen daar ook twee weerwolven en de die wildegen ook

't zot scheren en op zijne rugge kruipen. Maar hij kón ze, daarmee en koesten ze niét doen!

En hij zei tegen oudere, — da was aan de Koornblomme, azo meen trap op — :

— « Zet ouder daar ze. »

En al weerkanten moesten ze daar zitten. En daar zaten ze zille, tot 's anderdaags 's morgens. En as de mensen naar de messe gingen, die zaten zouder daar nog!

En tan gingt er hij naartoe :

— « Nou meugde naar huis gaan ze » zei 't hij.

Maar ze vlogen zille om thuis te zijn.

Lion Maria. Huishoudster, 80 j. St. Marie-Oudenhove.

(Wordt voortgezet).

Zanten

RAADSELS UIT PAULATEM

- 1) Ik kwam door een klein ketseke gegaan en er stond daar ne foefeeler en ik zei dat hij mij niet mocht foefelen en ik ging er aan en hij foefelde mij toch.
(Een brandnetel).
- 2) 24 heren, die in 't land verkeren.
(Egge met 24 tanden).
- 3) Er loopt iets rond het huis en het zegt altijd : « 'Tik-tak-tik-tak... ».
(De regen).
- 4) Gat op gat en 't maakt muziek.
(Een trompet).
- 5) Wat wordt er kleiner met groeien ?
(Een gat in de haag).
(Zegspersoon : M. v. d. H., 73 j., landbouwster).
- 6) Ik kwam daar op den hof gegaan en ik zag daar ne korte dikzak staan. Ik duwde op zijne wi(e)p, dat 't sap er uit liep.
(De pomp).
(Zegspersoon : G. S., 51 j., hoeveknecht).

G. J. SIMONS.

HET MUSEUM VOOR FOLKLORE TE GENT.

Het Museum voor Folklore werd gesticht door de Bond der Oostvlaamse Folkloristen op 16 juli 1927 in de lokalen van het voormalig Museum voor Oudheden, Lange Steenstraat, 14, gewezen kerk van de Geschoeide Carmelieten (Onze-Lieve-Vrouwebroeders), wier klooster afgeschafte werd in 1797.

Het Museum voor Folklore werd overgenomen door de Stad Gent, bij besluit van de gemeenteraad d.d. 27 september 1931 en werd geplaatst onder het toezicht van een Kommissie bestaande uit vertegenwoordigers van het Stadsbestuur en van de Bond.

Deze Kommissie bestaat uit: Prof. Dr De Keyser, voorzitter, R. Van Kenhove, ondervoorzitter, M. Broeckhove, sekretaris, Drs L. Hoste, penningmeester, de heren F. Van Es, Pr. Luyckx, schepen der stad, Mr. A. De Decker, advocaat en gemeenteraadslid, G. Van Severen, Ing. Haeck, Dr H. Nowé, G. Celis, Drs M. Daem, J. Pieters, R. Depoorter, J. De Raedt, M. Van Wesemael, Lic. R. Van der Linden, Lic. Hugo Arens, leden. Konservator van het Museum: J. Boes, archivaris van de Stad.

Doel van het Museum: Verzamelen, inventariseren en uitstellen van alle stoffelijke getuigen van het Oostvlaamse Volksleven van vroeger en nu.

De voorwerpen, dokumenten en inlichtingen betreffende het volksleven hebben betrekking op de woning, het meubilair, de huishoudelijke inrichting, de voeding, de volkskleding, de vervoermiddelen, de verlichting, het straat- en marktlevens, de volkstypen, de familietradities en -gebruiken van aan de geboorte tot aan het graf, de ambachten met de traditionele werktuigen en het alaam, de volksfeesten en -spelen en andere ontspanningen, het volksgehoof, het sociale leven, de volkskennis en volksgeneeskunde, de volksletterkunde en de volkskunst.

De Kommissie zoekt zoveel mogelijk voorwerpen en dokumenten betreffende het volksleven van de ondergang en de vernieling te redden door ze veilig op te bergen, te klasseren, te onderhouden, te inventariseren en voor het publiek aantrekkelijk uit te stellen. Ze houdt zich dan ook ten eerste aanbevolen voor afstand of schenking, zelfs in bruikleen, van voorwerpen en dokumenten. Ze koopt ook voorwerpen aan en laat die zelfs afhaken aan huis. Beleefd verzoek te schrijven aan het adres van de Konservator: J. Boes, Abrahamstraat, 11, Gent, Telefoon n^r 25.32.53, of aan de sekretaris der Kommissie: M. Broeckhove, Oscar De Gruyterstraat, 34, Gent.

DE BOND DER OOSTVLAAMSE FOLKLORISTEN.

De Bond ondersteunt het Museum voor Folklore.

Hij geeft sedert 1926 een tweemaandelijks tijdschrift uit: **Oostvlaamsche Zanten**, en sedert 1957 de **Mededelingen van de Dienst voor Folkloristische Opzoekingen**. Hij geeft ook afzonderlijke **Bijdragen** uit.

Samen met de Museumkommissie richt hij kosteloze openbare voordrachten, tentoonstellingen en folkloristische prijskampen in, alsook de tweejaarlijkse wedstrijden van het Alfons De Cock-fonds.

Samen met de Kommissie voor Kulturele Aangelegenheden van het Provinciaal Bestuur richt hij insgelijks « Enkwesten » over folkloristische verschijnselen van de provincie Oost-Vlaanderen in.

De bibliotheek en het archief van de Bond en van het Museum voor Folklore zijn gevestigd in afzonderlijke lokalen van het Stadsarchief, Abrahamstraat, 13.

Lid worden van de Bond is: daadwerkelijk medewerken aan de verrijking van het Museum voor Folklore; door het in het lidmaatschap begrepen abonnementsgeld op de hoogte blijven van de studie van de folklore in 't algemeen en van het Oostvlaamse volksleven in 't bijzonder; de eigen kennis en de zaak van de volksoopvoeding dienen; een daad van ware vaderlandsliefde en van Vlaamse solidariteit stellen.

Voordrachten, tentoonstellingen en museum zijn op vertoon van de lidkaart gratis toegankelijk voor de leden. Men storte 100 fr. op postrekening n° 96946.

Bestuur van de Bond: Ere-voorzitter: Prof. Dr P. De Keyser. Voorzitter: F. Van Es. Ondervoorzitters: G. Celis en J. Pieters, Sekretaris: M. Broeckhove. Penningmeester: R. Depoorter. Archivaris-bibliotekaris: M. Van Wesemael.

Leden: Dr Nowé, J. Boes, Drs L. Hoste, Drs M. Daem, J. De Raedt, Lic. R. Van der Linden, Pr. Luyckx, Lic. H. Arens.

Redactie van Oostvlaamsche Zanten: Hoofdredakteur: F. Van Es, Désiré De Wolfstraat, 3, Aalst. Redactieleden: Drs M. Daem en J. Boes.

Museum voor Folklore: Konservator: J. Boes. Adjunkt: aspirant of navorser.

Aankoopkommissie: Prof. Dr P. De Keyser, R. Van Kenhove, M. Van Wesemael, J. Boes, Drs L. Hoste.

Dienst voor Folkloristische Opzoekingen (Foto-, fono- en cinematografische dokumentatie): Prof. Dr P. De Keyser, F. Van Es, M. Van Wesemael, J. Boes, J. Pieters, Drs M. Daem, Lic. R. Van der Linden en M. Broeckhove, sekretaris.